ZAAIERS VAN PROFETISCHE HOOP

UISG BULLETIN ***NUMMER 170, 2019***

INLEIDING ***2***

INTERCULTUREEL LEVEN ALS EEN TEKEN VAN PROFETISCHE HOOP ***4***

Zr. Adriana Carla Milmanda, SSpS

ZAAIERS VAN PROFETISCHE HOOP: DE OPROEP TOT INTERRELIGIEUZE DIALOOG ***15***

Prof. Donna Orsuto

DIVERSITEIT IS NATUURLIJK, MAAR TOLERANTIE EN RESPECT MOETEN WORDEN GEVOED ***26***

Dewi Maharani

ERVARINGEN OP HET GEBIED VAN DE INTERRELIGIEUZE DIALOOG ***29***

Elena Dini

BESCHOUWINGEN OVER DE INTERRELIGIEUZE DIALOOG ***33***

Samantha Lin

ZAAISTERS VAN HOOP IN DE CONTEXT VAN DE MIGRATIE ***37***

Zr. Elisabetta Flick, SA

ZAAISTERS VAN HOOP TE BERBERATI IN DE CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK ***41***

Zr. Elvira Tutolo, SDC

ZADEN VAN HOOP UIT DE SYNODE OVER DE JEUGD VAN 2018 ***44***

Zr. Sally M. Hodgdon, CSJ

SECRETARIAAT VAN DE UISG ***48***

INLEIDING

De weerklank van de XXI-ste Plenaire Bijeenkomst van de UISG, die plaatsvond van 6 tot 10 mei 2019, ligt nog niet stil. Het thema "Zaaisters van Profetische Hoop", wat de deelnemende algemene oversten hebben besproken en ontwikkeld vanuit verschillende invalshoeken, is ook het thema van dit nummer van het Bulletin.

Via beschouwingen en ervaringen zien we hoe wij "Zaaisters van Profetische Hoop" kunnen zijn in verschillende contexten: in een situatie van interculturaliteit, in de interreligieuze dialoog, bij het verwelkomen van immigranten, bij onze missies in conflictgebieden, en gedurende de jongerensynode.

Zr. Adriana Carla Milmanda,SSpS
Intercultureel leven als een teken van profetische hoop
De Blijde Boodschap van de Geest is dat de historische conjunctuur, waarin we onszelf vandaag bevinden, ons uitnodigt om het multiculturalisme van onze communiteiten, sociëteiten en pastorale diensten aan te nemen als een mogelijkheid tot conversie en transformatie, in plaats van dit als een probleem te blijven zien, dat opgelost moet worden. Het zal niet eenvoudig zijn; en het zal ons niet de veiligheid en de stabiliteit teruggeven, die we verloren hebben, en waar we naar terugverlangen. Er bestaan ook geen recepten om het succes te garanderen. Maar indien de interculturaliteit, als een radicaal insluitend Plan van het Koninkrijk dat Jezus inwijdde, tot onze verbeelding spreekt, dan zal dit de buitengewone kracht in zich dragen om onze communiteiten tot een teken te maken, waaraan de hedendaagse verdeelde, gebroken wereld, zo vol van conflicten, behoefte heeft, en om vraagt.

Prof. Donna Orsuto
Säerinnen einer prophetischen Hoffnung: Der Aufruf zum interreligiösen Dialog
De religieuzen hebben een bijzondere verantwoordelijkheid om liefde te voeden, die angst uitbant. Sommige wetenschappers zeggen, dat de zin "wees niet bang" in een of andere vorm 366 keer voorkomt in de Bijbel, één keer voor elke dag van het jaar, inclusief het schrikkeljaar! Wij zien, dat een cultuur van ontmoeting en dialoog opbloeit, wanneer de mensen niet zijn verlamd door angst. Het vraagt ongelofelijk veel moed om de ander een hand te reiken, met name na ervaringen van extreem geweld, maar de keren dat mensen de moed hebben gehad om hun angsten opzij te zetten, en het risico hebben genomen om de ander hun hand te reiken, waren de resultaten transformatief.

Dewi Maharani
Diversiteit is natuurlijk, maar tolerantie en respect moeten worden gevoed
"Diversiteit is natuurlijk, maar tolerantie en respect moeten worden gevoed".

Deze woorden werden uitgesproken door een Indonesische priester, en raakten mij als zeer waarheidsgetrouw. De kwestie waar wij vandaag mee te maken hebben, is deze: hoe kunnen jij en ik de tolerantie en het respect voeden van de andere mensen om ons heen?

Elena Dini
Ervaringen op het gebied van de interreligieuze dialoog
Ik hoop, dat wij in toenemende mate in staat zullen zijn om op positieve wijze te worden uitgedaagd door onze niet-christelijke broeders en zusters. Ik hoop, dat wij Gods Handelen in hun levens willen ontdekken, omdat de Geest blaast buiten de zichtbare grenzen van onze Kerk.

Samantha Lin
Beschouwingen over de Interreligieuze Dialoog
Het voeren van een dialoog, betekent niet alleen het spreken over je geloof in een ruimte gedurende een bepaalde tijdsperiode. Een dialoog betekent, dat je je leven wilt delen, alle delen ervan, met mensen uit een verschillende geloofstraditie, en dat je ervoor openstaat om iets van hen te leren.

Zr. Elisabetta Flick, SA
Zaaisters van hoop in de context van de migratie
Om de draad van de hoop op geduldige en onvermoeibare wijze te herstellen in de stof van de hedendaagse context van de migratie, en om vrouwen te zijn die hoop zaaien, worden wij er, zoals Maria Magdalena, de eerste leerlingen, Abraham en de profeten, toe uitgenodigd om in onszelf een geloof te ontwikkelen, dat ons in staat stelt om te hopen tegen elke hoop in.

Zr. Elvira Tutolo, SDC
Zaaisters van hoop te Berberati in de Centraal-Afrikaanse Republiek
Ik sta hier voor u, en breng u de roep van een volk en van een verwonde Kerk. Het gaat over een situatie, waarin mensen worden aangevallen door rovers; zij worden door hen achtergelaten op de weg die afdaalt van Jeruzalem naar Jericho ..... van Bangui naar Bossangoa, van Bambari naar Alindao, van Berberati naar Gamboula. Ik kom uit de Centraal-Afrikaanse Republiek, die vanaf 2013 wacht op de “barmhartige Samaritaan”.

Zr. Sally M. Hodgdon CSJ
Zaden van hoop uit de Synode over de Jeugd van 2018
Mijn ervaring op de Jongerensynode was écht een genade, omdat ik de Geest tussen ons allen zag bewegen: tussen jongeren, zusters, priesters, bisschoppen en kardinalen, terwijl wij onze harten openstelden voor nieuwe perspectieven en hoop. Ik zou vier Zaden van Hoop met u willen delen, die ik zag opkomen gedurende deze Synode.

INTERCULTUREEL LEVEN ALS EEN TEKEN VAN PROFETISCHE HOOP

Zr. Adriana Carla Milmanda, SSpS

Zr. Adriana Carla Milmanda is lid van de missiecongregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest, en momenteel provinciaal overste van haar geboorteprovincie: Zuid-Argentinië. Zij is Bachelor en universitair docente theologie aan de Pauselijke Katholieke Universiteit van Argentinië (Pontificia Universidad Católica Argentina), en zij behaalde bovendien een Master in interculturele studies en Bijbelwetenschappen aan de Katholieke Theologische Unie (Catholic Theological Union) van Chicago, in de Verenigde Staten. Zij heeft vooral projecten begeleid die waren opgezet voor de bevordering en de versterking van de positie van jonge mensen, en voor vrouwen die in zwakke sociaal-economische omstandigheden verkeerden, zowel in Argentinië als op de Fiji-eilanden, in het zuiden van de Stille Oceaan. Vanaf 2013 is zij lid van een internationaal comité dat, in samenwerking met de Sociëteit van het Goddelijk Woord, programma's ontwikkelt om het bewustzijn te bevorderen en leden van hun congregaties te vormen, alsmede anderen die dat nodig hebben voor het interculturele leven en de missie.

Origineel in het Spaans

Beste algemene oversten,

Het is voor mij een eer om vandaag voor u te mogen spreken, die de vertegenwoordigers bent van zovele congregaties en zovele zusters, verspreid over de hele wereld. Dit is zeker een situatie en een ervaring die ik mij nooit zou hebben voorgesteld, en ik waardeer het vertrouwen, dat de UISG in mij heeft gesteld door mij uit te nodigen. Ik dank daarom de organisatoren, omdat zij mij deze eer hebben gegeven, en ik dank God, omdat Hij mijn puberdroom heeft laten uitkomen, dat ik "de uithoeken van de wereld zou mogen bereiken". God vervult, vroeg of later, onze diepste dromen ….. maar wel op Zijn manier, en volgens Zijn tijdskalender! ….. In plaats van dat Hij mij die uithoeken laat bereiken, komen die uithoeken naar mij toe, door middel van u en de vele andere ontmoetingen die ik heb mogen ervaren met als thema het interculturele leven en de missie, waarin ik mij al een aantal jaren op bijzondere wijze heb verdiept.

Als Missiedienares van de Heilige Geest, behoor ik tot een congregatie, waarin het multiculturele en internationale leven, en de multiculturele en internationale missie, een essentieel onderdeel zijn van onze stichtingsgeschiedenis en van ons charisma. Mijn bijzondere belangstelling op dit gebied werd echter pas ontstoken door mijn persoonlijke ervaringen van vreugde, frustratie, pijn en kennis, toen ik naar de Fiji-eilanden in de Stille Oceaan werd gezonden, om daar een nieuwe missiepost op te zetten. Wij behoorden tot de Australische provincie van onze congregatie, en ik moest, gedurende een periode van vijf jaar, in een communiteit

leven met zusters uit Papoea-Nieuw-Guinea, Duitsland, Indonesië, India en Benin; en ikzelf kom uit Argentinië. Het meest van de tijd waren we maar met z'n tweeën, en slechts één bleef een periode van twee jaar. Maar tegelijkertijd gingen wij voort op onze weg in een land, dat is samengesteld uit locale bevolking en een numeriek vrijwel daarmee overeenstemmende groep, afkomstig uit India. Gemotiveerd door deze ervaring, die vol was van vreugde, ontdekkingen, pijn, onbegrip, frustraties en leerprocessen, besloot ik om het thema van de culturen en de missie te gaan bestuderen vanuit de academische invalshoek, om op die wijze te kunnen voortgaan en te kunnen leren van de ervaring die mij in de hedendaagse situaties ondersteunt en bemoedigt, terwijl ik kijk naar de toekomst.

Contacten en uitwisselingen tussen culturen uit de meest uiteenlopende uithoeken van de wereld nemen toe, en worden ons in gestaag toenemende mate opgelegd. Bevoordeeld als wij zijn door de communicatie- en transportmiddelen van deze eeuw van globalisering, zijn er tegenwoordig nog maar weinig groepen die geïsoleerd blijven van contacten met anderen. Het fenomeen van migratie en massieve verplaatsingen, wat wordt opgelegd en veroorzaakt door geweld, klimaatsveranderingen, politieke en religieuze vervolgingen, armoede, rassenhaat en gebrek aan mogelijkheden, betekent dat elke dag miljoenen personen zich verplaatsen van de ene kant van de wereld naar de andere.

Gedurende de laatste 20 jaar zijn het multiculturalisme en de interculturaliteit een centraal thema geworden, waarover wordt gediscussieerd door vakgebieden als o.m. het onderwijs, de gezondheidszorg, de filosofie en de zakenwereld. Op theologisch gebied hebben wij al jarenlang te maken met de "inculturatie" van het geloof, het evangelie, de liturgie, de missionarissen, enz. Inculturatie beantwoordt de vraag hoe het geloof moet worden geïncarneerd, gedeeld door missionarissen die "van buiten" komen of aangereikt "ad gentes" van de locale cultuur, en uitgedrukt in de symbolen, waarden en beelden van die cultuur. Deze kwestie beantwoordde een kerkelijke context waarin de missie merendeels één richting volgde: van de "geëvangeliseerde" landen naar de "niet- geëvangeliseerde" landen ofwel de heidenen (zoals zij vaak werden genoemd). Vandaag is de werkelijkheid veel complexer en volgt meerdere richtingen, zodat men in de missiologie al begint te spreken over de "inter gentes" missie van de Kerk (in plaats van "ad gentes") en over interculturatie die, zonder de nog bestaande uitdaging van inculturatie te willen uitvlakken, de uitdagingen en gelegenheden in zich draagt van een context die is opgebouwd uit meerdere richtingen in de wereld en in de Kerk van vandaag.

Deze werkelijkheid bereikt ons ook via het gewijde leven, dat is geroepen om aanwezig te zijn in de marges van de Kerk. Dit zet ons in beweging en dit raakt ons ….. binnen onze communiteiten en daarbuiten, in de missie en in het apostolaat. Ik ben er echter van overtuigd, dat we beschikken over een "schat" aan beleefde ervaring, waar wij zelfs niet bewust van zijn. Vele van onze congregaties bevonden zich al bijna een eeuw voordat de wereld hierover begon te praten in het voorfront van het multiculturele leven. Voor andere congregaties is deze ervaring recenter. Het zijn echter juist dit ervaringsvermogen en deze ervaringskennis, die wij moeten delen met elkaar, en wij moeten die in dienst stellen van de mensheid en van de Kerk. Van de andere kant, worden wij uitgedaagd om deze schat aan ervaring verder te vermeerderen door ons open te stellen voor de instrumenten die andere, meer specifieke vakgebieden aan het ontwikkelen zijn, op basis van de filosofische

gedachte, de communicatiewetenschappen, het onderwijs, de sociologie, enz.

Deze combinatie van levenservaring, theologische beschouwing, en de indicatie van mogelijke instrumenten is wat ik vandaag in deze korte tijd met u wil gaan delen. Kan het interculturele leven één van de zaden worden van de profetische hoop die wij, als gewijde vrouwen, willen zaaien in de wereld van vandaag? Ik ben ervan overtuigd, dat het antwoord op deze vraag positief is, en dat er een urgentie bestaat voor elk van uw congregaties en voor de hele Kerk om dit te gaan overwegen.

Toch is het meest drukkende thema, waar de meeste congregaties zich mee bezighouden, de vraag hoe hiermee om te gaan, en hoe dit te ervaren. Ik wil dit thema daarom in vier stappen aan u presenteren:

1. De verduidelijking van het concept van de interculturaliteit en de daarmee gerelateerde concepten.
2. Hoe moeten wij leven in een interculturele context?
3. De zwakheid en de kracht om een teken te worden.
4. De urgentie van een uitdrukkelijke keuze, gebaseerd op profetie en gericht op hoop.

1. Het concept van de interculturaliteit en de daarmee gerelateerde concepten

We kunnen het concept van de interculturaliteit niet benaderen zonder andere termen te verduidelijken, die zijn gerelateerd aan en/of deel uitmaken van datgene wat interculturaliteit betekent en voorstelt:

Multiculturalisme: wanneer wij spreken over een multiculturele groep, gebeurtenis of leven, dan benadrukken wij het feit dat de deelnemers daaraan uit andere culturen komen; een parochie, een bedrijf, een stad, en zelfs een land, kunnen multicultureel zijn. Om het feit te benadrukken, dat er mensen van verschillende nationaliteiten zijn, zullen wij zeggen dat de groep multicultureel en internationaal is. Dit feit impliceert echter op zichzelf geen relatie of interactie tussen de leden. Ik kan mijn hele leven wonen in een stad die wordt bewoond door mensen uit verschillende culturen, maar dit zet mij er niet noodzakelijkerwijs toe aan dat ik hun taal wil leren, hun voedsel wil proeven, hun waarden wil begrijpen, enz. Wanneer ik een diagram gebruik, kunnen we de situatie als volgt afbeelden:[1]

A	B
C	D

Transculturele ervaring: laten wij nu stellen, dat een persoon van cultuur “A” besluit om zich te verplaatsen naar de omgeving met cultuur “B”. De persoon zou dan een kruiselingse culturele ervaring opdoen. Teken hierbij aan, dat we spreken over een “verplaatsing” voor een zekere tijdsperiode, en dus niet over een toeristisch bezoek. De verplaatsing in dit voorbeeld impliceert een graad van toewijding en risico welke niet wordt aangegaan, wanneer wij maar even langskomen, en onszelf beschouwen als toeristen, bezoekers, onderzoekers, of, nog slechter, veroveraars of kolonisators …

Op een diagram zou dit er als volgt uitzien:

A ⇨	B

Deze leer- en aanpassingservaring aan een andere cultuur, verschillend van de cultuur waaraan wij gewend zijn, wordt acculturatie genoemd. Acculturatie is op zichzelf een uitdaging en een verrijkende ervaring, wanneer we de moeilijke stadia hebben overwonnen, die normaliter in meerdere of mindere mate daarnaartoe leiden, afhankelijk van de mate van cultureel verschil en de persoonlijkheid en/of de vorming van de betreffende persoon. Deze stadia gaan over het algemeen van een eerste idyllische liefde met betrekking tot "de verschillen" naar een diepe verwerping van diezelfde "verschillen", totdat er een evenwicht wordt bereikt tussen de waardering van de kwaliteiten en de herkenning van de schaduwzijden van de andere cultuur en van de eigen cultuur.

Zolang die balans niet wordt bereikt, riskeert een persoon in een droom te blijven steken, die niet overeenstemt met de werkelijkheid (zusters die een cultuur waarover ze zich "ontfermen" 'bemoederen', en vervolgens hen behandelen of over hen spreken als "die arme kleintjes …", of die niet in staat zijn om relaties te ontwikkelen met de locale mensen, terwijl al hun vrienden en personen, waaraan zij zich refereren, ondanks de lange tijd dat zij al daar zijn, mensen uit hun eigen plaats van herkomst zijn; zij onderhouden overdreven contacten met laatstgenoemden en/of met de nieuwkomers van huis). Of zij worden getroffen door een culturele 'shock' die hen doet vervallen in depressie, apathie, hypochondrie, excessieve bezorgdheid over hun gezondheid en/of smetvrees, excessen wat betreft slaap of voedsel, enz. Dit zijn "symptomen" van een culturele shock, waaraan wij veel aandacht moeten besteden, wanneer deze langere tijd na de transculturele overplaatsing blijven voortduren.

Ik benoem deze processen die gedurende een transculturatie voorkomen, omdat zij vaak samenvallen met de vorming van een multiculturele communiteit. Het is daarom erg belangrijk om in het achterhoofd te houden, dat mensen zich in vele gevallen niet alleen moeten aanpassen aan de cultuur van een nieuwe plaats, en misschien ook wel aan een nieuwe taal, wat op zichzelf genomen al zeer veeleisend is, maar tegelijkertijd ook uitwisselingen moeten plegen met meerdere culturen binnen, en misschien ook buiten, hun communiteit. Soms houden wij bij het vormen van multiculturele communiteiten geen rekening met persoonlijke processen van transculturatie en inculturatie, die elke zuster doormaakt, of begeleiden wij deze niet op een adequate wijze op een persoonlijk niveau, overeenkomstig de communitaire en pastorale uitdagingen. Werkelijke interculturele processen kunnen in feite alleen worden geïnitieerd met mensen die al minstens 3 jaren van transculturatie achter de rug hebben.

Interculturaliteit: Laten wij nu het diagram gebruiken van de culturen A, B, C en D om het verschil aan te geven tussen multiculturalisme en interculturaliteit.

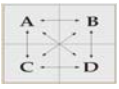

Terwijl het eerste diagram het gezamenlijk bestaan aangaf van verschillende culturen in duidelijk omlijnde vakken, zien we in dit tweede diagram pijlen voortkomen uit elke groep van personen in de richting van de andere groep van personen, waarmee de onderlinge relaties tussen hen worden aangegeven. Tegelijkertijd geven de pijlen niet één richting aan, maar wijzen zij eerder op een circulaire relatie. De andere persoon gaan ontmoeten en de verwelkoming van de ander. Bovendien

zijn de verdeellijnen niet sluitend, maar puntsgewijs opgebouwd, daarmee aangevend, dat de begrenzingen tussen sommige culturen en andere culturen niet meer scherp en duidelijk zijn.

Dit diagram illustreert echter nog niet de interculturele communiteit. Goede relaties, communicatie en een goede coëxitentie zijn niet voldoende, alhoewel deze wel heel belangrijk zijn. De interculturele communiteit wordt ertoe opgeroepen om een stap verder te zetten dan een tolerantie van verschillen, en een proces van transformatie of conversie op gang te zetten, wat hen ertoe uitdaagt om, als gevolg van deze onderlinge relatie, een nieuwe cultuur te scheppen.

In dit diagram, zullen we "E" de nieuwe cultuur noemen, die de vrucht is van het interculturele leven. De "E"-cultuur bestaat uit een nieuwe en unieke combinatie van enkele elementen uit elk van de deelnemende culturen, waardoor elke persoon zichzelf enerzijds "thuis" voelt, terwijl hij zich anderzijds bezig houdt met het "nieuwe".

Deze combinatie presenteert zich altijd als een dynamisch resultaat van een interactieproces, en van overeenkomsten tussen partijen. In dit proces verrijkt elke communiteit zichzelf met de waarden en de lichtpunten van andere culturen, maar beiden nemen ook de uitdagingen op zich, en zien hun respectievelijke schaduwen en donkere plekken (bijv. het aannemen van de slachtofferrol, meerderwaardigheids- en minderwaardigheidscomplexen, een imperialistische mentaliteit, racisme, historische vooroordelen, enz.). Dit model van communitaire wisselwerking tussen culturen op een niveau van onderlinge gelijkheid, is diametraal tegengesteld aan het assimulatiemodel dat overheerst (en overleeft!!!) in groepen waarvan de minderheid (of de als zodanig aangeduide onderontwikkelde, ongeciviliseerde culturen, of "heidenen") zich moeten aanpassen en conformeren aan de superieure cultuur (ofwel de meerderheidscultuur), waarbij zij deze moeten overnemen, terwijl zij in dit proces hun eigen cultuur moeten afzweren. De meeste van onze congregaties werden in hun "werving" van de roepingen in de "missielanden" gedomineerd door dit assimulatiemodel. Dit assimulatiemodel vindt haar basis in een benaderingswijze die integratie oplegt als een hegemonistische bevestiging van de cultuur van het stichtingsland. Volgens dit model wordt van de immigrant of van de gevormde persoon verwacht, dat hij (in ons geval) de cultuur aanneemt van de ontvangende maatschappij of communiteit, waarbij hij zijn eigen cultuur van zich afschuift.

In plaats van te zoeken naar "assimulatie", dat de verschillen wil ontkennen en uitvlakken, probeert het model dat door interculturaliteit wordt gepresenteerd, deze verschillen juist aan de weet te komen, te verdiepen en te integreren. Als een resultaat van de interrelatie en de ontmoeting tussen culturen, worden wij ertoe uitgenodigd om een nieuwe "E"-cultuur te creëren, waarin wij allemaal het beste van onszelf kunnen geven, onze gaven kunnen delen, en onszelf kunnen laten uitdagen door de ontmoeting en de relatie met hen die van ons "verschillen", zodat onze donkere plekken zullen worden geconverteerd in het licht van het Evangelie. Menselijk gesproken, is de interculturaliteit een culturele tegenbeweging, waarin maar weinig mensen zich op hun gemak voelen, en waarvoor zij eerst moeten worden gevormd. Onze culturen "programmeren" ons op zo'n wijze, dat wij ertoe

neigen om ons te relateren met de "onzen", om ons zo tegen de "anderen" te kunnen verdedigen, tegen "hen die van ons verschillen", en tegen hun potentiële bedreigingen. Op basis van het geloof en de kracht van de genade, is insluiting in gelijkheid het Plan van het Koninkrijk dat Jezus preekte, en als zodanig is dat het werk van de Heilige Geest.

Culturen: de zojuist gepresenteerde termen leiden ons naar een korte verdieping van de term "cultuur". Dit concept van antropologische oorsprong kent als zodanig niet slechts één definitie; het heeft zich in de tijd ontwikkeld, en kan worden geanalyseerd vanuit honderden verschillende perspectieven. Maar voor onze doelstellingen, nemen wij de definitie die cultuur presenteert als:

Een wijze van leven van een groep personen, de gedragingen, het geloof, de waarden en de symbolen die zij accepteren, zonder daar over het algemeen bewust aan te denken, en die worden doorgegeven via communicatie en imitatie van de ene generatie naar de daarop volgende.

Cultuur, als zodanig, bestaat niet; maar er zijn mensen die een bepaalde cultuur belichamen, of bepaalde "culturele lenzen" gebruiken die betekenis verlenen aan hun levens, en hen in staat stellen om te communiceren met elkaar en zichzelf te organiseren. Mijn cultuur is de beste wijze die "mijn" volk kon vinden om te overleven en zich te ontwikkelen in de context en in de plaats waar wij wonen. Daarom kan geen van de culturen zich het recht aanmeten om de universele "norm" te worden voor andere culturen. Onze uitdaging in de Kerk is, dat eeuwenlang ons geloof werd verward met de cultuur die bemiddelde in de overdracht hiervan (de cultuur die bemiddelde in het schrijven van onze Heilige Schriften en de Westerse cultuur die later de Kerk uitbreidde en vestigde).

Laten wij kijken naar enkele kenmerken van cultuur: cultuur wordt geleerd en overgedragen door middel van socialisering in primaire en secundaire groepen, waarin wij zijn opgegroeid (de familie, de clan, de buurt, de school, de stad of het platteland, de sociale klasse, de religie, het beroep, en de verschillende identificatie- en toebehoringsgroepen, waarin wij zijn gevormd). Cultuur is stabiel en dynamisch, deze verandert erg langzaam, maar is zozeer een deel van onszelf, dat wij er geen kennis van kunnen nemen, zonder deze eerst te "verlaten".

Alleen in contact met de "ander", met wat "verschillend" is, beginnen wij onze eigen cultuur, en die van anderen, te leren kennen ….. deze kennis wordt dan gegeven door vergelijking met de "anderen", die "buiten" onze groep staan. Deze verdeling tussen "ons" (vrouwen, katholieken, religieuzen, verschillende beroepen, Zuid-Amerikanen, Argentijnen, de zuidelijken, de noordelijken, enz.) en "hen" (zij die niet als "ons" zijn) beschermt ons, en geeft ons een gevoel van identiteit en toebehoring, maar deze isoleert ons ook, daagt ons uit, en vervult ons met angst voor het "onbekende". "Er zijn geen hogere of meer ontwikkelde culturen en minder ontwikkelde of ondergeschikte culturen, maar er zijn verschillende culturen. En elke cultuur denkt, dat zij de beste is, omdat het de beste levensvorm was voor de groep om zich aan te passen aan de context, waarin deze zich moest ontwikkelen.

Het leren kennen van een cultuur is heel moeilijk. Om deze moeilijkheid te illustreren, kunnen we dit vergelijken met een ijsberg, waarvan we alleen het stuk kunnen zien, wat uit het water steekt, d.w.z. 10 %, terwijl 90 % zich onder de waterspiegel bevindt. Op dezelfde wijze vormen de materiële elementen van elke

cultuur (als kleren en typisch voedsel, traditionele artefacten, dansen, enz.) slechts 10 % van wat we gemakkelijk kunnen zien, voelen, horen, ruiken en benoemen. De resterende 90 %, die bestaat uit niet-materiële elementen, kunnen we onderscheiden in drie niveaus: het eerste, gedeeltelijk zichtbare niveau kunnen we binnentreden, wanneer wij dat zouden willen (datgene wat schuilt achter de taal, de communicatiestijlen, het leiderschap, oplossingen van conflicten, enz.); het tweede niveau (het niveau van de centrale waarden) is veel moeilijker te bereiken en te onderzoeken; en het derde niveau (dat van de basisveronderstellingen) is zo diep en onbewust, dat we het nooit kunnen leren kennen: dit beschouwen wij als "normaal" en "gegeven".

Uitgaande van deze korte terminologie, zal ik ernaar streven om u duidelijk te maken, dat een intercultureel leven een roeping is en een culturele tegenoptie, en dat dit als zodanig een beroep doet op het geloof en de genade. Menselijk gesproken, neigen wij allen te zoeken en te delen met hen met wie wij ons geïdentificeerd voelen, en daardoor begrepen, ingesloten en geaccepteerd.

Omgekeerd, neigt alles wat verschillend is ons af te schrikken, ons uit te dagen, en ons vertrouwen te verminderen. Dit wantrouwen, wat speciaal geldt voor culturen die de kolonisatie hebben moeten ondergaan of de bezetting van hun nationaal grondgebied, is niet ongerechtvaardigd of in minimale mate aanwezig; integendeel, het is een collectieve wond die generaties lang openblijft, en ook op persoonlijk vlak moet worden geheeld, voordat men deelneemt aan een project van intercultureel leven en missie. Intercultureel leven is niet automatisch het resultaat van het pure samenleven van mensen uit verschillende culturen; integendeel, dit moet planmatig worden opgebouwd, en worden opgevat als een proces van persoonlijke en communitaire conversie. Ondanks dat transnationale bedrijven interculturaliteit gebruiken als een middel voor het verbeteren van hun verkopen, worden wij uitgenodigd het te transformeren in een manier van leven, welke ons trouwvoller maakt bij de volging van Jezus en de opbouw van het Koninkrijk.

2. Hoe moeten wij intercultureel leven?

Cultuur, zoals we het hebben beschreven, is iets wat andere gebieden, aspecten en facetten van onze levens overstijgt. Het is het middel via welke wij de perceptie van de werkelijkheid organiseren, een collectief gevoel van de wereld om ons heen opbouwen (materieel en immaterieel), en met elkaar communiceren. Vandaar dat cultuur wordt vergeleken met de lenzen waardoor wij kijken. Tegelijkertijd wordt het tevens vergeleken met een ijsberg, omdat cultuur onze levens op een dusdanige intieme wijze doordringt, dat het onmogelijk wordt deze objectief te kennen, en de diepste tonen te bereiken, die aan onze lenzen hun kleur geven. Onze waarden, morele normen, voorkeuren, gevoel voor respect, gevoel voor gezag, gevoel voor orde, onze tijdscontrole, enz. ….. alles wordt doorkruist door de cultuur in het algemeen en de culturen van groepen waartoe wij behoren door onze opvoeding. Voor mij was dit een interessante ontdekking die ik pas in staat was te herkennen, toen ik mij bevond in Fiji, in een cultuur die zó verschilde van mijn eigen cultuur.

Hoe kunnen wij ons dan voor deze werkelijkheid van multiculturalisme openstellen, en een leven aanvangen volgens de sleutel van de interculturaliteit? Hoe kan de angst, ofwel de gevaarlijke houding van pure tollerantie van hen die van

ons "verschillen", worden overwonnen, zodat wij ons naar buiten kunnen begeven om andere mannen en vrouwen te ontmoeten? Interculturaliteit is eerder een proces dan een onderwerp; het is een nieuw paradigma dat op de werkelijkheid die ons omringt, wil antwoorden, en zichzelf op ons legt; het is een sleutel van waaruit wij ons leven en onze missie als gewijde personen in de hedendaagse wereld kunnen herlezen.

Binnen de tijd die ons ter beschikking staat, wil ik tenminste drie elementen belichten die, volgens mijn ervaring, essentieel zijn, wanneer het erop aankomt om wegen te zoeken om dit nieuwe paradigma te introduceren in onze communiteiten:

1. Voorbereiding: omdat het een culturele tegenoptie is, vereist het interculturele leven het besteden van tijd en moeite aan de voorbereiding van de zusters. Deze voorbereiding omvat:

- Het opdoen van basiskennis over de trekken en de in het oog springende kenmerken van de met elkaar in contact staande culturen (nationaliteit, etnische toebehoring, generatie, opleidingsniveau, sociaal-economische afkomst, enz.). In plaats van ons alleen te concentreren op datgene wat ons verenigt (wat heel goed is, en het is heel verstandig om dit te voeden), daagt de interculturaliteit ons ook uit tot onderzoek, waardering en kapitalisatie van de verschillen..

- De schepping van een "veilige ruimte" van vertrouwen en wederzijdse zorg, waar men zich vrij mag uiten zonder de vrees om te worden beoordeeld en/of te worden bestempeld.

- Het gebruik van verschillende strategieën die erbij helpen om de motivatie hoog te houden, en die ertoe leiden dat men erop uitgaat om te ontmoeten en de verschillen te "verwelkomen" door het overwinnen van moeilijkheden die zullen optreden in de communicatie.

2. Intentionaliteit: voorafgaande motivatie is een element dat moet leiden tot het ondersteunen in de tijd van de intentionele inzet om op de basis van de verschillen te kunnen bouwen. Deze intentionaliteit vereist groei in interculturele gevoeligheid door te zoeken naar:

- Stimulerende instrumenten voor:
  - de communicatie (verbale en niet-verbale), en
  - de oplossing van zowel reële als latente conflicten.
- Persoonlijk en communiteitswerk dat versterkt en ontwikkelt:
  - de capaciteit tot veerkracht, en
  - het op tijd onderkennen van de gevaarlijke conformistische houding die zich tevreden stelt met een simpele "tolerantie" van het verschil.

3. Spiritualiteit: het interculturele leven, als een voorstel dat voortkomt uit ons "katholieke" ("universele") geloof, is een levenslang persoonlijk en communitair conversieproces. Etnocentrisme (die onze cultuur beschouwd als het centrum van de wereld en als de norm voor het meten van andere culturen), culturele stereotypen en de daaruit voortkomende vooroordelen zijn in de wereld, in de Kerk en in elk van ons aanwezig. Het herkennen hiervan, en het ons persoonlijk en als communiteit openstellen om deze af te bouwen, impliceert het uitzetten van een pad van transformatie of conversie. Als spirituele weg is het interculturele leven en de interculturele missie niet zozeer een doel, maar eerder een zoektocht en een proces. Er zijn noch recepten, noch snelle oplossingen van de conflicten die dit met

zich meebrengt. De interculturaliteit daagt ons eerder uit om te leven met de paradoxen en met de donkere zones van de begrensde ruimtes die ons de weg openen tot transformatie en groei. Dit is precies de reden waarom het interculturele leven de breekbaarheid en de kracht heeft van een "teken".

3. De breekbaarheid en de kracht om een teken te worden

Tekens geven ons draden, roepen om onze aandacht en wijzen ons op iets dat buiten henzelf gaat. Tekens zijn concreet, zijn tijdelijk, en zij moeten correct worden geïnterpreteerd en gedecodificeerd. Welnu, om al deze redenen zijn tekens zwak en beperkt … maar zij hebben ook een buitengewone symbolische kracht die tot onze verbeelding kan spreken, en ons kan verbinden met het transcendente niveau, met ongeziene waarden, de betekenis van het leven, met utopieën, met hoop en met geloof.

In deze zin, is de bijdrage die het gewijde leven kan geven aan de beschouwing en aan de praktijk van de interculturaliteit in de hedendaagse wereld uniek en urgent. In feite loopt een interculturaliteit, die verstoken blijft van haar symbolisch potentieel en haar horizon als Plan van het Koninkrijk dat haar overstijgt, het risico een nieuwe vorm van kolonialisme te worden, dat wil zeggen een nieuwe vorm van manipulatie in de handen van de machtigen van vandaag. Deze kan worden gebruikt als instrument in dienst van een economisch en politiek systeem dat uitsluit, en zichzelf aan de samenleving oplegt, zonder daarbij de kosten of de gevolgen te specificeren voor de meest kwetbare, gebroken en vernederde culturen van miljoenen mensen die het "uitschreeuwen" om te kunnen overleven.

Van de andere kant, kan de interculturaliteit als spirituele weg aan ons en aan de wereld een totaal hiervan verschillend alternatief aanbieden. Vandaag wordt het religieuze leven, dat in toenemende mate is ondergedompeld in een globaliserende wereld, opgeroepen om te antwoorden op de tekenen des tijds door de culturen te gaan doorkruisen, en een intercultureel teken te worden van de radicale insluiting en gelijkheid van het Plan van Gods Koninkrijk:

"*Want gij zijt allen kinderen van God door het geloof in Christus Jezus. Want gij allen die in Christus zijt gedoopt, zijt met Christus bekleed. Er is geen jood of heiden meer, er is geen slaaf of vrije, er is geen man en vrouw: allen tesamen zijt gij één persoon in Christus Jezus*" (Gal. 3, 26-28).

Dit was de stichtende en revolutionaire ervaring van de eerste communiteiten en van de eerste discipelen van Jezus! De radicale en insluitende gelijkheid van Jezus' verkondiging en praktijk was de karakteristieke identiteit van de eerste communiteiten, die hen geleidelijk aan scheidde van het Jodendom. Maar deze weg was en blijft een weg van vooruitgang en achteruitgang, en is dus opgebouwd uit sleutelmomenten van persoonlijke en communitaire conversie. Laat ons als voorbeeldgeval Petrus' "conversie" beschouwen, die in de heilige teksten bekend staat als "de bekering van de heiden Cornelius" (Hand. 10, 1-48). In dit buitengewone verhaal, dat vooraf wordt gegaan door het visioen van het grote laken, waarin Petrus wordt "uitgedaagd" door God om dieren te eten die in zijn ogen, en op basis van zijn religieuze cultuur, niet rein waren, breekt hij met een hele serie taboes (het ontvangen en het geven van gastvrijheid aan heidenen, het met hen samen eten en zich met hen verbroederen, het binnengaan in hun huizen, en het dopen van mensen

die niet besneden waren), om vervolgens tot hun verbazing het feit te verkondigen, wat hen gezag inboezemde, en wat hijzelf kort tevoren had bevat, dat God geen partij kiest:

"*Petrus nam het woord en sprak: 'Nu besef ik pas goed, dat er bij God geen aanzien des persoons bestaat, maar dat uit welk volk ook ieder die Hem vreest en het goede doet, Hem welgevallig is"* (Hand. 10, 34-35)

In Jezus zelf bespeuren wij Zijn persoonlijke "conversie" van het etnocentrisme, wat Hij als mens met ons deelt, bij Zijn ontmoeting met de Kananeese vrouw, waarbij Jezus zich door haar laat uitdagen en ondervragen, zodat Hij van Zijn aanvankelijke uitsluitende houding afstapt. In deze parabel zien we, dat Jezus zich door haar laat leren, dat de Blijde Boodschap van God en van het Koninkrijk, welke Hij zelf verkondigde, niet beperkt was tot het volk van Israël (zie Mt. 15, 21-28; Mc. 7, 24-30).

De Blijde Boodschap van de Geest is dat de historische conjunctuur, waarin we onszelf vandaag bevinden, ons uitnodigt om het multiculturalisme van onze communiteiten, sociëteiten en pastorale diensten aan te nemen als een mogelijkheid tot conversie en transformatie, in plaats van dit als een probleem te blijven zien, dat opgelost moet worden. Het zal niet eenvoudig zijn; en het zal ons niet de veiligheid en de stabiliteit teruggeven, die we verloren hebben, en waar we naar terugverlangen. Er bestaan ook geen recepten om het succes te garanderen. Maar indien de interculturaliteit, als een radicaal insluitend Plan van het Koninkrijk dat Jezus inwijdde, tot onze verbeelding spreekt, dan zal dit de buitengewone kracht in zich dragen om onze communiteiten tot een teken te maken, waaraan de hedendaagse verdeelde, gebroken wereld, zo vol van conflicten, behoefte heeft, en om vraagt.

Laten wij ons een beeld vormen van hoe onze charisma's zouden kunnen worden hersticht door de ontmoeting met de waarden van andere culturen. Laten wij ons een voorstelling maken van de meervoudige uitstraling die dit aan onze charisma's zou verlenen. Maar ook deze Pasen zal niet komen zonder een kruis. Het geven van een echte plaats aan de interculturele dimensie, impliceert het "laten gaan" van datgene waaraan wij als institutie wellicht jarenlang onze levens en onze passie hebben gegeven, want wij moeten dan plaats vrijmaken voor het nieuwe, dat opkomt. De "E"-cultuur is het resultaat van een proces van synergie, waarvan het resultaat groter is, dan de som van de delen.

4. De urgentie van een intentionele keuze, gebaseerd op profetie en ten gunste van hoop

Net als ieder roepingsproces, bestaande uit roeping en conversie, is de interculturaliteit niet bestemd voor onze persoonlijke en/of communitaire groei, welke ons alleen maar zou leiden naar een vredevoller, comfortabeler en toleranter leven. Indien deze wordt opgebouwd als een alternatieve levensstijl, dan zal het interculturele leven en de interculturele missie vandaag een teken worden van profetische hoop. Een heroprichting van het religieuze leven is vandaag onmogelijk zonder de interculturaliteit als een teken des tijds van de hedendaagse wereld.

Omdat de mensheid zo schandalig verdeeld is geworden, en met elkaar in conflict leeft, moeten we (individueel en institutioneel) een keuze maken. Ofwel

gaan we door met zondigen – door uitsluiting, scheiding en het handhaven van grenzen – en eten en drinken we dagelijks alleen onze eigen beproevingen ... ofwel vinden we een oplossing door het accepteren van Gods hedendaagse radicale keuze voor de mensheid, en veranderen we, met Zijn hulp en ons doorzettingsvermogen, onze levens. Er is geen derde weg mogelijk. Zowel de toekomst van de mensheid als de toekomst van de Kerk hangt hiervan af. (Anthony Gittins)

Het interculturele leven impliceert een intentionele keuze voor religieuze communiteiten die de grenzen overgaan, en zich openstellen voor "hen die verschillen", waarbij de "vooropgestelde" en anti-evangelische superioriteit van enkelingen over anderen wordt omgebouwd in een "workshop", waarin door het leven zelf verschillende relaties tussen culturen worden uitgetest: relaties van dienstbaarheid gekenmerkt door gelijkheid zonder dominantie, wederzijdse instaatstelling zonder hiërarchieën die het leven reduceren of verstikken, dialoog zonder aannames, ontmoeting zonder kolonisatie, inculturatie en interculturatie.

Toch is het omarmen van interculturaliteit, gebaseerd op het Plan van het Koninkrijk, niet alleen maar een oefening tussen de communiteiten onderling. De echte vruchtbaarheid van deze praktijk, die dagelijks op het spel wordt gezet in het leven met elkaar, is haar potentiële profetische impact, waardoor deze zal worden omgevormd tot hoop voor de wereld van vandaag. Interculturaliteit zal een teken zijn van profetische hoop voor de mensheid, wanneer onze eigen gemeenschappelijke levenservaring, onze waardevorming en ons geven van een gezamenlijke getransformeerde ruimte aan culturen die van ons "verschillen", met deuren die wijd naar binnen openstaan, ons op weg doen gaan om hen te ontmoeten die vandaag anders zijn, gemarginaliseerd, onzichtbaar en uitgebuit.

Alleen zij die de weg hebben bewandeld van persoonlijke conversie van etnocentrisme naar interculturele gevoeligheid, zullen ogen hebben om te zien, en het lijden op zich nemen van hen die onzichtbaar zijn en uitgesloten van de hedendaagse wereld. Zoals in de parabel van de "barmhartige Samaritaan" zag en hielp alleen de "vreemdeling", van wie niets werd verwacht, de man die aan de kant van de weg lag; hij vernieuwde zijn hoop en zijn handelen was een impliciete en profetische aanklacht tegen de blindheid van de Leviet en van de priester, die voordien voorbij waren gekomen ….. (zie Lc. 10, 25-37).

Dit geldt ook voor ons; wanneer we ons laten uitdagen en laten verrijken door het "vreemde", en door de "andere" culturele kijk, dan worden wij in staat gesteld om onze charisma's te herstichten, en de visie van onze stichters te verbreden op een wijze die wij vandaag zelfs niet kunnen voorzien. Dit is geen gemakkelijke weg zonder uitdagingen, maar wanneer wij antwoorden op de tekenen des tijds, in het vertrouwen dat de Geest aan het werk is, dan mogen we de Blijde Boodschap van de interculturaliteit verkondigen, en alles aanklagen wat deze ontkent, met de kracht en de rijkdom van het radicaal insluitend Plan van het Koninkrijk, dat Jezus heeft aangekondigd.

[1] De volgende diagrammen en de wijze van presentatie ervan, zijn overgenomen uit: Anthony J. Gittins, *Living Mission Interculturally: Faith, Culture, and the Renewal of Praxis*, Liturgical Press, 2015, 621–746 [Kindle].

ZAAIERS VAN PROFETISCHE HOOP: DE OPROEP TOT INTERRELIGIEUZE DIALOOG

Prof. Donna Orsuto

Prof. Donna Orsuto komt oorspronkelijk uit Ohio; zij is medeoprichtster, en tevens direkteur, van het Lay Center at Foyer Unitas (www.laycentre.org). Zij is tevens hoogleraar aan het Instituut voor Spiritualiteit van de Pauselijke Gregoriaanse Universiteit te Rome, in Italië. Zij geeft daar af en toe college, en geeft tevens retraites in verschillende delen van de wereld. Zij is betrokken bij de oecumenische en de interreligieuze dialoog, heeft gediend als consultor bij de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog (2001-2006), en is lid van de commissie oecumene en dialoog van het bisdom Rome. Op 7 oktober 2011 benoemde Paus Benedictus XVI haar tot Dame van de Ridderorde van de Heilige Gregorius de Grote.

Origineel in het Engels

"Hier zijn we dan, jij en ik, en ik hoop dat een Derde, Christus, in ons midden is". Aelred of Rievaulx, *Spirituele vriendschap*

"De interreligieuze dialoog is een noodzakelijke conditie voor de vrede in de wereld, en het is een plicht voor christenen en andere religieuze communiteiten …"
Paus Franciscus, *Evangelii Gaudium,* 251

"Wanneer wij kiezen voor de hoop van Jezus, dan ontdekken we, dat de succesvolle levensweg die van het zaad is … om leven te geven, maar niet om leven te houden". Paus Franciscus, *Woensdagaudiëntie,* 12 april 2017

Ik dank u voor de uitnodiging om met u na te mogen denken over het thema "*Zaaiers van profetische hoop: de oproep tot interreligieuze dialoog*". Ik wil beginnen met een afbeelding, die u geprojecteerd ziet op het scherm. Deze is getiteld "de volgers van God", en werd geschilderd door de Franse kunstenaar Dolores Puthod in 1978.[1] Hierop wordt Paus Paulus VI afgebeeld, die met opgeheven armen op het St. Pietersplein staat, om de verschillende religieuze leiders te verwelkomen. In werkelijkheid vond zo'n ontmoeting nooit plaats in dat jaar,[2] en wanneer u de officiële kerkelijke documenten van 1978 over de interreligieuze dialoog raadpleegt, dan komt u tot de conclusie, dat een dergelijke ontmoeting van de Heilige Vader in het Vaticaan met leiders van wereldreligies toen bijna ondenkbaar zou zijn geweest. Het is waar, dat *Nostra Aetate* toen al was uitgekomen, en Paulus VI had opgeroepen tot een dialoog in *Ecclesia Suama*, en

zelf deze dialoog gedurende zijn apostolische reizen praktiseerde, maar de tijd was er nog niet rijp voor om leiders van wereldreligies in het Vaticaan te verwelkomen. Toch hadden door de jaren heen vele mensen de profetische moed om in hun verbeelding een andere toekomst op dit gebied te voorzien, in vergelijking met het toenmalige verleden. Gaandeweg maakten deze vrouwen en mannen op rustige, vriendelijke en geduldige wijze deze droom werkelijkheid. *In de hedendaagse tijd worden zulke ontmoetingen tussen de Paus en de leiders van andere religies vrijwel als iets normaals gezien, zowel gedurende de apostolische reizen als in het Vaticaan zelf.* Een recent voorbeeld hiervan is het bezoek van Paus Franciscus aan de Verenigde Arabische Emiraten en aan Marokko.[3] *Een kenmerk van zijn pontificaat is een broederlijke dialoog met mensen van andere religies.*

De zaden van de door Franciscus voorgestane benadering van deze dialoog werden al gezaaid gedurende het Tweede Vaticaanse Concilie. Deze werden gevoed gedurende de pontificaten van Paulus VI, Johannes Paulus II en Benedictus XVI. Het erkennen van deze ontwikkeling is van belang bij het omarmen van onze roeping tot een interreligieuze dialoog. Wij worden ertoe uitgenodigd om samen in communie deze weg te volgen van onze kerkleiders. Een Afrikaans spreekwoord zegt: "Indien je snel wilt gaan, ga dan alleen. Indien je ver wilt gaan, ga dan samen".

Het eerste deel van deze presentatie zal enkele centrale punten belichten van het Magisterium gedurende deze decennia van dialoog, welke ons de context zullen doen begrijpen van onze roeping om vandaag profetische zaaiers te zijn van hoop, door onze deelname aan de interreligieuze dialoog. In het tweede deel zal ik pogen een antwoord te geven op de volgende vragen: waarom steekt Paus Franciscus de hand uit naar mensen van andere religies? Waarom moeten wij dat ook doen? Hoe kunnen wij zaaiers worden van profetische hoop, wanneer wij deze roeping tot interreligieuze dialoog omarmen?

I. Van *Nostra Aetate* naar Paus Franciscus

Een houvast voor onze hedendaagse roeping tot interreligieuze dialoog, is de Verklaring "Nostra Aetate" van het Tweede Vaticaanse Concilie.[4] Dit dynamische (en ik zou willen zeggen profetische en moedige) document van 1965 concentreert zich niet op de dialoog op een abstracte wijze, maar herinnert ons er juist aan, dat de ontmoeting tussen mensen de kern is van deze dialoog. Het doel van deze ontmoeting is om te groeien in wederzijds begrip. Met betrekking tot de dialoog tussen christenen en moslims, verklaart *Nostra Aetate* bijvoorbeeld:

"Door de eeuwen heen is er veel ongenoegen en onbegrip geweest tussen christenen en moslims. Het Heilige Concilie dringt er nu bij allen op aan om het verleden te vergeten, en om een oprechte poging te doen tot het bereiken van wederzijds begrip" (NA3).

Eén van de wegen om te kunnen groeien in wederzijds begrip, is door deelname aan interreligieuze dialoog.

De eerste encycliek van Paulus VI, *Ecclesiam Suam*, een document dat Paus Franciscus sterk heeft beïnvloed,[5] heeft nog veel te zeggen over de dialoog in het algemeen, die in het bijzonder kan worden toegepast op de interreligieuze uitwisseling.

Volgens Paus Paulus VI *treden wij in dialoog, omdat onze ervaring van Gods Liefde ons daartoe aanzet. Wij zijn geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God, Vader, Zoon en Heilige Geest, en dus voor communie en dialoog*. De reddingsgeschiedenis impliceert het ontvouwen van die dialoog. De reddingsgeschiedenis vertelt juist over deze lange en veranderende dialoog. Het is een gesprek van Christus met de mensen. En dit is vooral een dialoog die bestaat uit liefde, want juist daaruit bestaat God. Wij eren en dienen God door het delen van die liefde met anderen. Authentieke dialoog kan niet bestaan zonder liefde.

In *Ecclesiam Suam* suggereert Paulus VI dat er vier sleutelkenmerken zijn van dialoog.[6] Alhoewel deze vijftig jaar geleden uitvoerig werden benadrukt, zijn deze nog steeds bruikbaar in de hedendaagse tijd, en het is nuttig om ze hier in herinnering te brengen. Op de eerste plaats moet dialoog worden gekenmerkt door *duidelijkheid* [*Primum omnium perspicuitate colloquium praestaeaequum est. . .*]. Is mijn taalgebruik begrijpelijk, acceptabel en goed gekozen, wanneer ik in dialoog treedt met anderen? Men zou daaraan kunnen toevoegen, dat duidelijkheid tevens een duidelijk gevoel van persoonlijke identiteit impliceert. Gedurende de laatste vijfentwintig jaar, genoot ik bijvoorbeeld het privilège om samen te wonen met mensen met een verschillende religieuze achtergrond: Joodse, Islamitische, Boeddhistische en Hindoeïstische broeders en zusters. Bij het beleven van deze dagelijkse dialoog met hen, zou ik hen een slechte dienst hebben bewezen, wanneer ik hen had gezegd, dat het ervaren van mijn Rooms-Katholieke christelijke geloof niet bepalend is voor wat ik ben. Op dezelfde wijze zijn ook hun geloofspraktijk en geloofservaring ingebed in hun leven, en verdienen daardoor respect. Juist omdat we tegen elkaar duidelijk zijn over onze persoonlijke religieuze identiteit, kunnen wij in een echte dialoog met elkaar treden.

Het tweede kenmerk, dat wordt gesuggereerd door Paulus VI, is de *zachtmoedigheid (lenitas)*. Over zachtmoedigheid wordt in de hedendaagse tijd niet veel gesproken, maar dit is een vitale houding voor een natuurlijke, spontane dialoog. Ik merk hierbij op, dat in de Engelse vertalingen van *Ecclesiam Suam* veelal het woord *nederigheid* wordt gebruikt in plaats van zachtmoedigheid. Het voorbeeld van deze beide houdingen wordt gegeven door Christus zelf "die zachtmoedig (*mitis*) en nederig (*humilis*) is van hart" (Mt. 11, 29). De zachtmoedigen zijn vrij van hoogmoed en wrok, zelfs wanneer zij worden onderworpen aan onrecht of berisping. Zachtmoedigheid gaat niet samen met fysiek of psychisch gewelddadig handelen. Het vereist vriendelijkheid, wat betekent dat men nooit de eigen levenwijze aan de ander zal opdringen.[7] Wanneer wij daadwerkelijk deze deugd beleven (zie Mt. 5, 4-5), dan leren wij ook om onszelf niet té serieus te nemen. Wij beginnen te begrijpen, dat Gods voorzienigheid op verrassende manieren in onze levens aan het werk is, en dit draagt bij aan onze houding ten aanzien van de dialoog.[8]

Het derde kenmerk is het *vertrouwen* (*fiducia*). Dit impliceert niet alleen een vertrouwen in iemands eigen woorden, maar ook een erkenning van de goede wil van beide partijen, die zijn betrokken bij de dialoog. Vertrouwen stelt ons in staat om tegen elkaar oprecht de waarheid te spreken, maar deze waarheid wordt altijd gesproken in barmhartigheid (Ef. 4, 15).

Het vierde kenmerk is de *voorzichtigheid* (*prudentia*), die ons ertoe aanzet om

onszelf aan te passen aan hen die ons omringen. Het betekent, dat wij de gevoeligheden moeten aanleren van hem of haar die naar ons luistert. Dit zet ons ertoe aan om te leren luisteren naar de ander. Dit is een luisteren, dat er soms om vraagt te luisteren naar de woorden achter de woorden, zoals één van mijn vrienden graag zegt. Wat mensen proberen te communiceren, wordt vaak versluierd. Achter een lomp woord, kan vaak een liefdevol gebaar schuilgaan. Een boos woord kan pijn en lijden verbergen. Een verlegen woord kan een roep zijn om liefde en acceptatie. Zolang wij niet leren te luisteren naar de woorden achter de woorden, zal onze dialoog nooit het diepteniveau bereiken, dat leidt tot transformatie van onszelf en van anderen. Dit is niet makkelijk, omdat we vaak al ons antwoord proberen te formuleren, terwijl de andere persoon nog aan het spreken is. Ik vind de eerste zinnen van de Benedictijnse Regel behulpzaam bij het bepalen van hoe wij moeten leren luisteren. In de Proloog zegt Benedictus; "Luistert aandachtig ….. naar de instructies van de Meester, en luistert hiernaar met het oor van uw hart".[9] Eerst formuleert hij een uitnodiging om "aandachtig te luisteren" (*obsculta*), en dan komt er een oproep om te luisteren naar de ander met "het oor van je hart" "*inclina aurem cordis tui"*.

Johannes Paulus II werd diepgaand beïnvloed door *Ecclesiam Suam*, en hij bracht in praktijk wat Paulus VI zei over de dialoog.[10] Zonder vrees en op profetische wijze, bouwde hij een pad naar een groter begrip voor mensen met andere religies. Wie vergeet de historische ontmoeting in Assisi, waar hij voor het eerst de religieuze leiders uit de hele wereld ontmoette? En in 1999 gaf hij gastvrijheid aan een soortgelijke ontmoeting, een interreligieuze bijeenkomst op het St. Pietersplein.[11]

In zijn apostolische exhortatie *Redemptoris Missio*, herinnerde Paus Johannes Paulus II ons er ook aan, dat dialoog en verkondiging intrinsiek zijn verweven, en elkaar wederzijds ondersteunen.[12] Hij onderscheidt ook verschillende soorten dialoog. De eerste vorm van dialoog, die waarschijnlijk bij u opkomt, is de zogeheten *dialoog tussen specialisten, ofwel de dialoog van de theologische uitwisseling*. Deze officiële dialoog vindt op globaal niveau plaats via de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog, maar wordt ook plaatselijk georganiseerd door de bisschoppenconferenties en door de bisdommen. Gedurende de laatste jaren is de kring van deelnemers op internationaal niveau in de meeste gevallen verbreed door de deelname hieraan van vrouwen, inclusief van vrouwelijke religieuzen, die hun expertise ook naar de vergadertafels brengen, en volledig deelnemen, zowel aan de dialoog als aan het opstellen van de officiële teksten.[13] Er bestaan andere soorten en uitdrukkingsvormen van dialoog, inclusief de dialoog over het leven, de dialoog over het handelen en de dialoog over de religieuze ervaringen.[14] Paus Franciscus heeft recentelijk gesproken over een dialoog van de broederschap, maar hierover later! Eén punt is duidelijk: *de interreligieuze dialoog is geen optie in de Kerk.* Ik wil hier zo ver gaan te zeggen, dat de dialoog is bedoeld als een manier van leven *voor ons allen.*

Er werd gesuggereerd, dat wanneer Paus Johannes Paulus II de zaden heeft geplant voor het bevorderen van de dialoog, Paus Benedictus XVI de eerste planten snoeide,[15] en Paus Franciscus deze heeft geoogst. Het zou buiten de doelstelling

van deze korte beschouwing liggen, om ons nu te gaan concentreren op de verschillende dimensies van de benadering van Paus Benedictus tot de dialoog. Ik zou slechts één punt van zijn pontificaat willen noemen: namelijk de belangrijke rol die hij gaf aan het cultiveren van vriendschap met mensen van andere religies. Wanneer u door zijn toespraken over de interreligieuze dialoog heenleest, dan ziet u, dat het thema vriendschap daar regelmatig in voorkomt.

Vriendschap is ook een belangrijke dimensie in de benadering van Paus Franciscus ten aanzien van mensen van andere religies. Zijn benadering kan het beste worden begrepen in de context van zijn uitnodiging om een cultuur van ontmoeting te creëren. Hij legt dat uit:

"Voor mij is dit woord heel belangrijk. Ontmoeting met anderen. Waarom? Omdat geloof een ontmoeting met Jezus is, en omdat we moeten doen, wat Jezus doet: anderen ontmoeten. Wij leven in een cultuur van conflict, een cultuur van fragmentatie, een cultuur van ... verkwisting (...) [W]e moeten een 'cultuur van ontmoeting' creëren, een cultuur van vriendschap, een cultuur waarin we broeders en zusters aantreffen, waarin we ook kunnen spreken met hen die anders denken, en met hen die anders geloven, en die niet hetzelfde geloof belijden. Zij hebben allemaal iets gemeenschappelijks met ons: zij zijn naar Gods Beeld geschapen; zij zijn kinderen van God".[16]

Dit brengt twee belangrijke punten naar voren. Op de eerste plaats is het ontmoeten van anderen Jezus' levenwijze en handelen. Aan de basis van onze ontmoeting met anderen, ligt de diepe ervaring die eenieder van ons heeft ervaren in zijn of haar ontmoeting met Christus. Als christenen, worden wij ertoe uitgenodigd om met anderen in dialoog te staan, maar altijd samen met een derde Persoon, Christus, die altijd aanwezig is. Het is zoals Aelred van Rievaulx eens schreef in zijn klassieke boek *Spirituele vriendschap*: "Hier zijn wij, jij en ik, en ik hoop dat een Derde, Christus, in ons midden is".[17] Christus is het fundament, het centrum en het ultieme einde van elke dialoog met anderen. In onze dialoog met anderen worden wij uitgenodigd om het Gezicht van Christus in ons midden te zoeken en te herkennen. Op de tweede plaats, herinnert Paus Franciscus ons eraan, dat we iets gemeenschappelijks hebben: we zijn allemaal geschapen naar het Beeld van God. Een gevolg van deze leerstelling is, dat we allemaal broeders en zusters voor elkaar zijn. Wij zijn geroepen om "er te zijn" voor elkaar.[18] Wij zijn "wezens van ontmoeting".[19]

In het eerste deel van deze beschouwing, heb ik in het kort het kader aangegeven, waardoor de dialoog een integraal onderdeel vormt van onze roeping als christenen. We hebben gezien, dat dit geen optie voor ons is. Als religieuze vrouwen, die zijn geroepen om zaaiers te zijn van profetische hoop, bent u ertoe uitgenodigd om deze roeping te omarmen. U zou mogen vragen, vooral gezien alle andere uitdagingen die u moet aangaan: *waarom zouden wij het voorbeeld van Paus Franciscus moeten volgen, en ons moeten toewijden aan de interreligieuze dialoog?* Hoe kunnen we ons voorbereiden op de omarming van deze roeping? Welke zijn enkele praktische stappen die wij kunnen zetten, om op een profetische wijze op deze oproep te antwoorden? Op de beantwoording hiervan zal ik mij richten in het tweede deel van deze beschouwing.

II. Hoe kunnen wij profetische getuigen van hoop worden?

Zelfs wanneer wij de officiële documenten van het Magisterium terzijde leggen, hoeven we alleen maar de sociale media te onderzoeken om ons te realiseren, dat het aangaan van de dialoog met anderen zeer urgent is. Met zoveel conflict in de wereld van vandaag, kunnen wij ons de luxe niet permitteren om aan de kant te blijven staan, en te doen alsof de dialoog ons niet aangaat. *Wij zijn allen medeverantwoordelijk voor de missie van de Kerk in de wereld, en wij worden er allen toe geroepen om voorvechters te zijn van de interreligieuze dialoog*. Het is, zoals Paus Franciscus heeft gezegd: "De dialoog is een noodzakelijke voorwaarde voor vrede in de wereld, en dit is dus een plicht voor christenen en andere religieuze communiteiten".[20] Eenieder van ons kan in het klein het verschil maken, als wij de moed hiertoe hebben, en profetisch genoeg zijn om het risico van het betrekken van de "ander" aan te gaan. *Wij gaan de interreligieuze dialoog aan, simpelweg omdat wij dat moeten.*

In dit deel wil ik vijf praktische manieren voorstellen om de interreligieuze dialoog in de hedendaagse tijd aan te kunnen gaan:

De eerste wijze: herken dat velen van u al direct bij de interreligieuze dialoog betrokken zijn, en versterk deze relaties.

Vele religieuzen van uw congregaties zijn al zaden aan het zaaien van profetische hoop: uw scholen, uw ziekenhuizen en instituties dienen mensen uit andere religies, en doen dit al jaren. Velen van u hebben zij aan zij gewerkt met mensen uit andere religies in uw apostolaten. De invloed die u heeft gehad, kan niet worden onderschat. Ik hoorde recentelijk bijvoorbeeld over hoe een religieuze congregatie in Palestina zorg draagt voor gehandicapte kinderen met verschillende religieuze en culturele achtergronden, en daar een omgeving heeft opgebouwd, waarin het normaal is, dat ouders en kinderen van verschillende religies hier samenkomen voor het vieren van verjaardagsfeesten. Dit kan een klein gebaar lijken, maar een dergelijk delen met elkaar transformeert een cultuur van wantrouwen in een cultuur van ontmoeting.

Vele religieuze vrouwen hebben solidariteit getoond met mensen van andere religies in aangrijpende situaties van lijden. In door oorlog getroffen landen, hebben vele vrouwelijke religieuzen ervoor gekozen om te blijven. Ik denk bijvoorbeeld aan de recentelijk zalig verklaarde 19 Algerijnse martelaren, onder wie zes vrouwelijke religieuzen zaten.

Wanneer u God erkenning schenkt en dankt voor alles wat u al doet, kunt u Hem ook de vraag stellen: Bestaan er wegen om de banden te versterken die er al zijn?

De tweede wijze: de hand uitsteken naar de buren

Paus Franciscus moedigt ons aan om niet alleen maar anderen te ontmoeten, maar om ook relaties van vriendschap met hen op te bouwen. Concreet betekent dit, dat we niet wachten totdat de tragedie toeslaat, een terroristische aanval of een natuurlijke ramp, maar de hand onmiddellijk uitsteken naar de ander. We moeten de volgende vragen *nu* stellen: wie is mijn naaste? Wie zijn de mensen met andere

religies in mijn buurt en in mijn stad? Ofschoon medische specialisten het daar vandaag niet mee eens zouden zijn, kunnen wij misschien beter het advies van Aristoteles volgen, en ons realiseren dat vriendschap om tijd vraagt, en dat we daarom het spreekwoordelijke zout samen moeten eten. We hoeven dit niet letterlijk te nemen, maar alles wat nodig is om aan tafel te kunnen delen, is ook nodig voor de interreligieuze dialoog.[21] Er zit iets heiligs in gastvrijheid en tafelgenootschap, wat barrières afbreekt, en openstelt voor communicatie. Het is niet verrassend, dat het evangelie Jezus vaak afbeeldt aan tafel met anderen, en dat Jezus in de context van een maaltijd ervoor kiest om de gave van zichzelf voor ons te markeren in de Eucharistie.[22] In praktische zin, kan dit betekenen, dat ik moet weten wanneer de religieuze feesten van mijn naasten worden gevierd, om me geinteresseerd te kunnen tonen om deel te nemen aan hun vieringen, en hen wellicht ook uit te kunnen nodigen voor een maaltijd. Ik ken vrouwelijke religieuzen in landen waar zij een minderheid vormen, die regelmatig bij Moslimfamilies komen om deel te nemen aan de Iftar, het dagelijkse feest dat de vasten van de Ramadan breekt.

De derde wijze: het uitbannen van angst: leer meer over mensen van andere religies en over hun geloof

De religieuzen hebben een bijzondere verantwoordelijkheid om liefde te voeden, die angst uitbant. Sommige wetenschappers zeggen, dat de zin “wees niet bang” in een of andere vorm 366 keer voorkomt in de Bijbel, één keer voor elke dag van het jaar, inclusief het schrikkeljaar! Wij zien, dat een cultuur van ontmoeting en dialoog opbloeit, wanneer de mensen niet zijn verlamd door angst. Het vraagt ongelofelijk veel moed om de ander een hand te reiken, met name na ervaringen van extreem geweld, maar de keren dat mensen de moed hebben gehad om hun angsten opzij te zetten, en het risico hebben genomen om de ander hun hand te reiken, waren de resultaten transformatief.

Eén van de wijzen om de angst te overwinnen, is door het vergaren van diepere kennis van de ander. Deze kennis kan de valse gevoelens wegwerken, die wij over hen en over hun religie koesteren. Om deze reden benadrukt Paus Franciscus het belang van een geschikte vorming, met name bij de bevordering van de dialoog met bijvoorbeeld Moslims. Hij zegt:

“Om de dialoog met de Moslims te ondersteunen, is een geschikte training noodzakelijk voor alle betrokkenen, niet alleen om vreugdevol sterk te kunnen blijven staan in de eigen identiteit, maar ook om kennis te kunnen nemen van de waarden van de ander, de onderliggende zorgen van hun vragen op de juiste wijze te kunnen inschatten, en licht te laten schijnen op onderlinge geloofsovereenkomsten. Wij christenen moeten in onze landen met liefde en respect de Islamitische immigranten omarmen, op dezelfde wijze als wij hopen te worden ontvangen en gerespecteerd in landen met een Islamitische traditie” (Evangelii Gaudium, 253).

Ofschoon velen van u in uw congregaties al zijn betrokken bij een levensdialoog met Hindoes, Moslims, Boeddhisten en anderen, mag men u toch de vraag stellen: hoeveel van uw zusters hebben formele training in andere religies mogen ondergaan?

Basiskennis over andere religies is voor ons allemaal belangrijk, maar ik zou

hiermee een stap verder willen gaan: we hebben goed gevormde religieuze vrouwen nodig aan de tafels van de officiële dialoog.[23] Dit impliceert, wat betreft uw zusters, het investeren in betekenisvolle middelen voor het onderwijs en de vorming op het gebied van de interreligieuze dialoog. Er is sprake van een toenemende erkenning, dat in een communiteit waar sprake is van permanente spirituele en professionele ondersteuning, de ondersteuning en voeding van leiders, die moeten zijn getraind in de interreligieuze dialoog, van kritisch belang is, niet alleen gedurende hun jaren van vorming, maar ook gedurende hun hele professionele leven. Conferenties en seminars, formele en informele bijeenkomsten, retraites en het gebruik van sociale media zijn essentieel voor het delen van informatie, het verscherpen van de inzichten en het ondersteunen van elkaar.

De vooronderstellingen en de vragen over de interreligieuze dialoog worden steeds inflexibeler. Een effectieve dialoog vraag niet alleen om oprechtheid en goede wil van de kant van de deelnemers, maar ook om een zorgvuldig onderzoek van de verschillende standpunten en een overweging van de daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen. Om dit te doen moet de hele reeks van moderne wetenschappen en de daaraan verbonden wetenschappers naar de dialoog worden gebracht. Wanneer we ons eraan zouden toewijden om meer vrouwelijke religieuzen op competente wijze voor te bereiden, om samen met mannen aan de dialoog deel te nemen, dan zou dit de kwaliteit van de dialoog ten goede komen, en een geloofwaardigere getuigenis geven van de kerkelijke leer op het gebied van de gelijkheid en van de onderlinge aanvulling van vrouwen en mannen.[24]

Er zijn talrijke opleidingsinstituten en gelegenheden in Rome, en in andere delen van de wereld, waar wetenschappers beschikbaar zijn voor de zusters, die moeten worden opgeleid voor de interreligieuze dialoog (vraag zuster Pat Murray om meer informatie!)

De vierde wijze: bidt voor vrede tussen mensen met verschillende religies

In zijn toespraak tot de Broederschapsconferentie in de Verenigde Arabische Emiraten, zei Paus Franciscus:

..."*[B]idden* is essentieel: terwijl een oprecht bedoeld gebed de moed in zich draagt om zich te richten op de naasten uit respect voor God, zuivert het tevens het hart van de gerichtheid op zichzelf. Het gebed van het hart herstelt de broederschap. Als gevolg daarvan, is bidden het eerste wat wij moeten doen voor de toekomst van de interreligieuze dialoog, en wij bidden dan voor elkaar: wij zijn broeders en zusters! Zonder de Heer is niets mogelijk; met Hem wordt alles zo! Moge ons gebed, wat eenieder uitspreekt volgens zijn of haar traditie, volledig zijn verbonden met de Wil van God, die van alle mannen en vrouwen vraagt te erkennen dat zij broeders en zusters zijn, en als zodanig leven, waarbij zij de grote menselijke familie gaan vormen in de harmonie van haar verscheidenheid".

[Paus Franciscus vervolgt] "Er is geen alternatief: Wij bouwen ofwel de toekomst gezamenlijk, of er zal geen toekomst zijn. De religieuzen in het bijzonder kunnen zich niet onttrekken aan de urgente taak om bruggen te bouwen tussen mensen en culturen. De tijd is gekomen dat religieuzen op actievere wijze zichzelf gaan beheren, met moed en stoutmoedigheid, en zonder pretenties, om de menselijke

familie te helpen bij het verdiepen van hun capaciteit tot verzoening, tot het hebben van een visie van hoop, en tot het nemen van de concrete paden van de vrede".[25]

Paus Franciscus zet hier de mensen van alle religies aan tot gebed voor de vrede. Ik zou een beroep willen doen op u, religieuze oversten. Ik weet, dat in vele van uw congregaties de oudere leden als missie wordt opgedragen om te bidden voor bepaalde personen of voor bepaalde apostolaten. Zou het mogelijk zijn, dat u aan enkele van deze zusters de missie verleent om te bidden voor bijvoorbeeld mensen van andere religies in uw deel van het land, en voor vrede tussen mensen van verschillende religies in de getroffen delen van de wereld?

De vijfde wijze: kijk naar de ander met de ogen van God: contemplatie en dialoog

Mijn laatste punt concentreert zich op de fundamentele houding ten aanzien van de dialoog, namelijk: het kijken naar de ander met de ogen van God. Het is geen verrassing, dat de interreligieuze dialoog met name heeft gefloreerd tussen hen die met elkaar in het kader van deze dialoog een religieuze ervaring delen. Contemplatie als een manier van leven leidt iemand niet alleen tot het zicht op God, maar ook tot het zien van anderen, zoals God hen ziet. In een ons bekend verslag over het martelaarschap van de zeven Trappisten in Algerije, en in het ontroerende testament van Dom Christian de Chergé, wordt ons meer inzicht gegeven in wat dit kan betekenen. Zijn *testament* draagt als ondertitel: "*Quand un À-Dieus'envisage",* ofwel "wanneer een vaarwel wordt gecontempleerd". Adieu, is veel sterker dan het Engelse equivalent "farewell". Adieu betekent letterlijk "tot God". Het woord *envisagé* betekent onder ogen gezien ofwel gecontempleerd, maar het kan ook betekenen *iets hebben gezien* of datgene wat een *gezicht* heeft aangenomen (in de lijn met de filosofische gedachte van Emanuel Levinas). Dus de ondertitel zou kunnen betekenen: "Contempleren indien God een gezicht is gegeven".[26]

In deze context kunnen wij misschien de diepgang van Dom Christians' woorden begrijpen:

"En ook jij, de vriend van mijn laatste uren, zou je niet bewust kunnen zijn van wat je doet. Ja, ik zeg dit Dank Je en dit Adieu ook tegen jou, in wie ik het Gezicht van Christus zie.[27]

Bij het becommentariëren van deze passage, tekent Dom Armand Veilleux aan, dat "deze capaciteit van het zien van Gods Aangezicht, Gods vleeswording, in de persoon die je keel doorsnijdt, zeker de vrucht is van een diep contemplatief leven, dat wordt geleefd in een diepe relatie met een groep broeders, met de Kerk, en met heel de menselijke familie".[28] Indien de "dialoog de nieuwe naam is voor duidelijkheid" (VC 74), wat voor grotere uitdrukking van duidelijkheid is er dan, dan om je leven te geven voor anderen? Als ik dit onroerende verslag lees, is dit voor mij een geheugensteun, om steeds te beseffen, dat *de beste voorbereiding op de dialoog een leven van contemplatie is.* Dit is wat ons in staat stelt om het Aangezicht van Christus te zien in de ander, en wat ons zal leiden naar een dialoog zonder grenzen.

Als conclusie, zou ik de woorden van Zr. Yvonne Gera, een Franciscaanse vrouwelijke missionaris van Maria, willen citeren, die tweeëntwintig jaar werkte in Algerije, en die persoonlijk alle recentelijk zaligverklaarde Algerijnse martelaren

heeft gekend. Toen zij werd gevraagd, wat zij kon zeggen over het religieuze leven in crisisgebieden, antwoordde zij:

"Wij zijn missionarissen. Wat er ook gebeurt, wij zijn missionarissen. Wij weten, dat dit onze roeping is, en ik zeg u één ding: "je zult nooit méér ontvangen dan je geeft". Het is soms moeilijk, maar de Heer heeft ons geroepen. Als de mensen lijden, lijden wij met hen. Het is onze roeping, en de Heer is er altijd om ons te helpen. Zelfs in het lijden en in het martelaarschap. Deze 19 martelaren wisten, dat zij gebrandmerkt waren, maar zij bleven toch. Wees niet bang, de Heer is daar om u te helpen".[29]

"Wees niet bang, de Heer is daar om u te helpen": dit zijn bemoedigende woorden, ook voor u en voor mij, terwijl wij de roeping omarmen om ons in te gaan zetten voor de interreligieuze dialoog. Herinnert u de volgende woorden, wanneer wij de zaadjes zaaien van profetische hoop in de wereld: "Wees niet bang, de Heer is daar om u te helpen".

1 Om een copie te zien van deze afbeelding, klikt u op de volgende link: https://www.google.com/search?q=followers+of+god+puthod&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjy16n-krnhAhWFyKQKHS5PDQAQsAR6BAgJEAE&biw=1440&bih=757#imgdii=tTLny2VjRZJzCM:&imgrc=CwqPAAG1G—fUM:.

2 Het was pas in 1986, toen een Paus leiders van wereldreligies op deze wijze ontmoette, en deze historische ontmoeting tussen de Heilige Paus Johannes Paulus II en een aantal religieuze leiders vond niet plaats in Rome, maar in Assisi. Een interreligieuze ontmoeting vond plaats op het St. Pietersplein, maar pas in 1999, ter voorbereiding op het grote Jubeljaar 2000.

3 Raadpleeg het belangrijke document, dat voortkwam uit het apostolisch bezoek van Paus Franciscus aan de Verenigde Arabische Emiraten: *Human Fraternity for World Peace and WorkingTogether* (menselijke broederschap voor de wereldvrede en de onderlinge samenwerking): https://w2.vatican.va/content/francesco/en/travels/2019/outside/documents/papa-francesco_20190204_documento-fratellanza-umana.html.

4 Voor een overzicht, zie: Michael L. Fitzgerald, "Nostra Aetate, a Key to Interreligious Dialogue." *Gregorianum* 87, no. 4 (2006): 699-713. http://www.jstor.org.proxy.library.georgetown.edu/stable/23581614.

5 Zie: Pierre de Charentenay, *Alla radice del magistero di Francesco: L'attualità di EcclesiamSuam ed EvangeliiNuntiandi* (Vatican City: LEV, 2018).

6 Voor de beschrijving van deze vier kenmerken van dialoog: zie *Ecclesiam Suam* 81.

7 Zie: "Meekness" in *Dictionary of the Bible*, edited by Xavier Léon-Dufour (Boston: St Paul Multimedia, 1995[3]). Hierin wordt gesuggereerd, dat in het Oude Testament Mozes een model is van zachtmoedigheid, dat niet is gebaseerd op zwakheid, maar op onderwerping aan God. Mozes was zachtmoedig en vertrouwde in Gods Liefde (Num. 12, 13; Sir. 45, 4; 1, 27), en daarom was hij zachtmoedig ten aanzien van anderen, met name ten aanzien van de armen (Sir. 4, 8). In het Nieuwe Testament verkondigt Jezus de zachtmoedigheid van God (Mt. 12, 18).

8 Zie: Simon Tugwell, *Reflections on the Beatitudes* (London: Darton, Longman and Todd, 1980), esp. Chapter Four (pp. 29-41); hierin wordt de nadruk gelegd op de zachtmoedigheid.

9 *Rule of Benedict 1980*, Prologus, "*Obsculta, o fili, preaeceptamagistri, et inclinaauremcordistui...*" Edited by Timothy Fry et Al. (Collegeville: The Liturgical Press, 1981), p. 156.

10 Voor een uitstekend overzicht, zie: John Borelli, "John Paul II and Interreligious Dialogue." In *New Catholic Encyclopedia Supplement, Jubilee Volume: The Wojtyla Years*, edited by Polly Vedder, 81-88. Detroit, MI: Gale, 2000. *Gale Virtual Reference Library* (accessed February 2, 2019).

11 Over deze interreligieuze bijeenkomst, zie: *Pro Dialogo*2000,pp.7-16.

12 Zie: John Paul II, *RedemptorisMissio*, 55: "De interreligieuze dialoog maakt onderdeel uit van de evangeliserende missie van de Kerk. Opgevat als een methode en middel tot wederkerige kennisvergaring en onderlinge verrijking, is de dialoog niet in strijd met de

missie *ad gentes*; het heeft juist speciale banden met die missie, en is één van haar uitdrukkingsvormen …
In het kader van de reddingseconomie, ziet de Kerk geen conflict tussen het verkondigen van Christus en het aangaan van de interreligieuze dialoog. In plaats daarvan, voelt zij de noodzaak om de twee met elkaar te verbinden in het kader van haar missie *ad gentes*. Deze twee elementen moeten hun intieme band, en ook hun verscheidenheid, handhaven; daarom mogen zij niet met elkaar worden verward, niet worden gemanipuleerd dan wel als identiek worden beschouwd, alsof zij met elkaar uitwisselbaar zouden zijn".

13 Alhoewel in kleine aantallen, hebben vrouwen deelgenomen aan de officiële dialoog, georganiseerd door de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog. Een goede wegwijzer is het doornemen van de opeenvolgende nummers van *Pro Dialogo*, waarin regelmatig lijsten worden gepubliceerd van verschillende dialogen, die soms ook de namen van de deelnemers omvatten.

14 Johannes Paulus II noemt deze soorten dialoog in: *RedemptorisMissio* 11.

15 Zie voor een evenwichtig artikel hierover: Emil Anton. "Mission Impossible? Pope Benedict XVI and Interreligious Dialogue." *Theological Studies* 78.4 (2017): 879–904.

16 Pope Francis, *Vigil of Pentecost with the EcclesialMovements*, May 18, 2013. http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2013/may/documents/papa-francesco_20130518_veglia-pentecoste.html
Zie ook: Diego Fares, *The Heart of Pope Francis. How a New Culture of Encounter is Changing the Church and the World* (New York: The Crossroad Publishing Company\A Herder&Herder Book), 2015), p. 17.

17 Aelred of Rievaulx, *Spiritual Friendship* (Kalamazoo, Michigan: Cistercian Publications, 1977), p. 51.

18 Voor een uitstekend artikel over dit onderwerp, zie: James Fredericks, "The Dialogue of Fraternity. Pope Francis' Approach to Religious Engagement", Commonweal (March 21, 2017) https://www.commonwealmagazine.org/dialogue-fraternity Accessed November 13, 2018).

19 Farres, p. 22, quoting Francis.

20 Francis, *Evangelii Gaudium*, 250.

21 Zie: Aristotle, *Nichomachean Ethics* VIII, 4, 25. Hierin benadrukt Aristoteles, dat vriendschap tijd nodig heeft om zich te ontwikkelen. Mensen hebben tijd nodig om aan elkaar te wennen, want, zoals "het spreekwoord zegt, zij kunnen elkaar niet kennen, voordat zij het traditionele zout met elkaar hebben gedeeld, en zij kunnen elkaar niet accepteren of vrienden van elkaar worden, totdat zij elkaar lief kunnen hebben, en het vertrouwen in elkaar kunnen winnen".

22 Zie: Eugene Laverdiere, *Dining in the Kingdom, The Origins of the Eucharist According to Luke* (Chicago: Liturgy Training Publications, 1994).

23 Bij het organiseren van interreligieuze evenementen, zou het een norm moeten zijn, dat vrouwen en mannen samenwerken bij de planning, de uitvoering en de evaluatie van het programma. In dit opzicht hebben religieuze mannen en vrouwen een uitstekend voorbeeld gegeven door de instelling van een gezamenlijke UISG-USG Commissie voor de Interreligieuze dialoog. Sinds het jaar 2002, komt deze commissie, die bestaat uit 16 vrouwen en mannen, regelmatig samen "om het bewustzijn te stimuleren, en begrip bij de religieuze congregaties met standplaats in Rome te ontwikkelen, voor het belang van de missie van de interreligieuze dialoog". Een ander voorbeeld is de Monastieke Interreligieuze Dialoog, waarin al meer dan veertig jaar lang monniken en nonnen in dialoog zijn getreden met Boeddhisten, Hindoes en Moslims.

24 Zie: Kathleen McGARVEY, OLA "The Church and Christian-Muslim Relations in Africa In service to Reconciliation, Justice and Peace. *Gender: Where are the Women in Interreligious Dialogue?*", Paper presented at the CAFOD/ Heythrop conference October 28th and 29th 2009, London. http://www.olaireland.ie/files/9714/1933/2213/The_Church_and_Christian-Muslim_Relations_in_Africa.pdf Zie ook haar boek: *Muslim and Christian Women in Dialogue: The Case of Northern Nigeria* (Bern: Brill, 2009).

25 Zie: http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/february/documents/papa-francesco_20190204_emiratiarabi-incontrointerreligioso.html

26 Armand Veilleux, "Community, Church and the Contemplative Life," in *The Gethsemane Encounter. A Dialogue on the Spiritual Life by Buddhist and Christian Monastics*, Edited by Donald Mitchell and James Wiseman (New York: Continuum, 1999), p. 133.

27 Zoals geciteerd in : Veilleux, p. 133.

28 Veilleux, p. 133.

29 Interview, 7 December 2018 https://zenit.org/articles/franciscan-sister-recalls-algerian-martyrs/

DIVERSITEIT IS NATUURLIJK, MAAR TOLERANTIE EN RESPECT MOETEN WORDEN GEVOED

Dewi Maharani

Dewi Maharani is geboren als de vierde van vijf kinderen te Semarang, een havenstad op Noord-Java in Indonesië. Als moslim heeft zij vanaf jonge leeftijd ontmoetingen gehad en dialogen gevoerd met mensen van verschillende godsdiensten. Een aantal leden van haar uitgebreide familie belijden andere godsdiensten, waaronder het boeddhisme en het christendom, protestant en katholiek.

In 2017, net voor het begin van haar masteropleiding in urbane en milieustudies aan de Katholieke Soegijapranata Universiteit te Semarang, in Centraal-Java, nodigde een vriend haar uit om lid te worden van een nationale organisatie op het gebied van de tolerantie, de mensenrechten en de aandacht voor minderheden, in navolging van de overleden Indonesische President Gus Dur (Abdurrahman Wahid). Later zou zij aan verschillende interreligieuze activiteiten in Indonesië gaan deelnemen, om een brug te kunnen zijn tussen mensen en tegenstrijdige intolerante stromingen.

In 2018 werd zij uitgenodigd om deel te nemen aan de voorbereidende synodale ontmoeting in Rome over de ervaringen van jonge mensen met het geloof; gedurende deze reis kwam zij voor het eerst in Rome, maar dit zou niet de laatste keer zijn. In februari 2019 kwam zij naar het 'Lay Center bij Foyer Unitas', en vestigde zich daar tijdelijk als inwonende studente, nadat zij via de bemiddeling van de Pauselijk Raad voor de Interreligieuze Dialoog een studiebeurs had ontvangen van de 'Nostra Aetate' Stichting. Zij studeert nu aan het Angelicum.

Origineel in het Engels

"Diversiteit is natuurlijk, maar tolerantie en respect moeten worden gevoed". Deze woorden werden uitgesproken door een Indonesische priester, en raakten mij als zeer waarheidsgetrouw. **De kwestie waar wij vandaag mee te maken hebben, is deze: hoe kunnen jij en ik de tolerantie en het respect voeden van de andere mensen om ons heen?**

Ik wil vandaag kort een stukje van mijn reis met u delen, en u enkele ideeën voorleggen, met vervolgens drie praktische suggesties over hoe wij samen zaden van vrede en dialoog kunnen verspreiden in de moeilijke wereld van vandaag.

Mijn verhaal

Ik ben een 23 jaar oude Indonesische moslima. Ik verblijf in Rome sinds februari, omdat ik een studiebeurs heb ontvangen van de 'Nostra Aetate' Stichting. Deze studiebeurs, die onder toezicht is geplaatst van de Vaticaanse Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog, stelt mij in staat om hier gedurende één semester te studeren, opdat ik méér kan leren over het christendom. Ik ben het helemaal eens met wat Paus Benedictus XVI zei: "Zij die zijn betrokken bij de interreligieuze dialoog moeten goed

worden gevormd en goed worden geïnformeerd". Ik volg cursussen over de Bijbel en over de christelijke theologie aan de Angelicum Universiteit en aan het Pauselijk Instituut voor Arabische en Islamitische Studies (PISAI); bovendien woon ik samen met een internationale groep studenten in het 'Lay Center', het centrum voor lekenstudenten. Gedurende deze maanden heb ik vriendschappen en netwerken opgebouwd met christenen, met name met katholieken, die mij ongetwijfeld in mijn toekomstige werk van dienstbaarheid zullen ondersteunen op het gebied van de interreligieuze dialoog; eind juni ga ik weer terug naar Indonesië.

In mijn land hebben de moslims een meerderheid, terwijl 3,7% van de bevolking katholiek is. Alhoewel de katholieken meestal vrij hun religie kunnen belijden, en op vredelievende wijze met hun moslimburen kunnen samenwonen, zijn er ook tijden geweest, waarin christenen werden gediscrimineerd en vervolgd. Radicale moslimfundamentalisten hebben de Heilige Koran en de Soenna van de profeet Mohammed – moge de vrede met hem zijn - op foutieve wijze geïnterpreteerd. Dit is een grote uitdaging voor ons in onze tijd.

Ik ben daarover werkelijk bedroefd. En ik ben er ook bedroefd over, dat vele christenen de islam associëren met terrorisme. De islam is een vreedzame godsdienst, en de heilige Koran leert ons om mensen met een andere godsdienst lief te hebben, en te respecteren: "Moge jouw godsdienst van jou zijn, en de mijne van mij". Voor ons moslims zijn jullie, mijn lieve christelijke vrienden, zoals staat geschreven in de heilige Koran, "de Mensen van het Boek". Jullie worden beschouwd als het dichtst staande bij ons moslims, omdat onder jullie monniken en priesters zijn; en dat zijn nederige mensen.

Mijn eigen persoonlijke ervaring met christenen, en vooral met katholieken, was heel positief door de jaren heen, in het bijzonder in Rome. Ik kom uit een interreligieuze familie, waarvan leden zowel christen als moslim zijn. Ik had christelijke vrienden op school, en maakte zelfs afspraken met een christelijke jongen, toen ik in de eerste klassen van de middelbare school zat. Ik ging samen met hem naar de Mis, en hij ging naar de moskee met mij.

Ik was erg blij, dat ik naar Rome mocht komen. De eerste keer was vorig jaar, toen ik deelnam aan de voorbereidende synodale ontmoeting, die ging over de ervaringen van jonge mensen met hun geloof. Ik vond, dat de katholieken daar erg open en verwelkomend waren: ze omarmden diversiteit, en sloten ons bij hen in. Met betrekking tot de jongeren, hebben wij allemaal, christenen en moslims, te maken met sociale en culturele uitdagingen. Maar één ding is zeker: jonge mensen moeten zich voorbereiden om het voortouw te kunnen nemen in de interreligieuze dialoog, opdat zij de vrede en de harmonie kunnen bevorderen, nu en in de toekomst.

Ik waardeer op bijzondere wijze de vriendelijkheid van de religieuze zusters, die als mijn vrienden zijn, sinds ik vanaf februari in Rome verblijf. Ik denk hierbij aan de zusters die elke week spontaan hun aantekeningen met mij delen; en aan de Indonesische zusters, die regelmatig een Chinese maaltijd met mij delen (soms moeten we toch wat rijst eten!); en aan de moederlijke zuster, die naast mij zit in één van mijn klaslokalen, en die mij altijd chocolade aanbiedt gedurende de koffiepauze. Dit moge dan maar kleine gebaren lijken, maar zij zorgen ervoor, dat ik mij thuis voel in deze nieuwe omgeving.

Wat heb ik geleerd

Ofschoon ik jong ben, en nog veel te leren heb, wil ik toch met u een paar ideeën delen over de interreligieuze dialoog, die zijn gebaseerd op mijn ervaring.

Op de eerste plaats bestaat de interreligieuze dialoog uit meer dan alleen het spreken over het religieuze; het bestaat ook uit de onderlinge ontmoeting en de herkenning van onze wederzijdse menselijkheid. Paus Franciscus gaf hier een mooi voorbeeld van. Iets dat werkelijk mijn hart raakte, was zijn gesprek met een jong kind, wiens atheïstische vader was gestorven. Deze jonge jongen vroeg huilend aan de Paus: "Zal God mijn vader in de hemel opnemen?" Paus Franciscus antwoordde toen: "God laat Zijn volk nooit in de steek". Dit vormt een beginpunt voor ons allen: God is met ons, en zal ons niet in de steek laten.

Op de tweede plaats slagen wij alleen in het voeren van een interreligieuze dialoog, wanneer wij onze wederzijdse menselijkheid benadrukken, en sterke banden bevorderen, die bestaan uit menselijke relaties met anderen, door het volgen van het voorbeeld van Paus Franciscus. Deze dialoog betreft niet alleen maar discussies over religieuze overeenkomsten en verschillen. Voor mij betekent de interreligieuze dialoog iets veel concreters: deze stelt ons in staat om samen te leven. Wij kunnen elkaar bijvoorbeeld helpen bij onze zorg voor de armen, voor de zieken en voor de kwetsbaren, en we kunnen met elkaar samenwerken bij de zorg voor de Aarde, ons gemeenschappelijke huis.

Tenslotte, opent de interreligieuze dialoog onze geesten en onze harten. We moeten over open geesten beschikken, en over een capaciteit om gezonde relaties met elkaar te onderhouden. Door onze ontmoetingen met elkaar zullen wij in staat worden gesteld om nieuwe werkelijkheden te ontdekken. In het 'Lay Center' bijvoorbeeld kijk ik met respect naar mijn christelijke vrienden, wanneer zij bijeenkomen voor de Mis. Op dezelfde wijze ondersteunen mijn christelijke vrienden mij terwijl ik vast gedurende de Ramadan, en willen zij daar meer over weten. Zij zijn mij steeds nabij, wanneer ik mijn vastenperiode elke avond onderbreek met de Iftar-maaltijd.

Conclusie

Ter conclusie, lieve Zusters, wil ik u zeggen **om niet bang te zijn om iets te leren over andere godsdiensten, en om de leden van uw congregaties ertoe aan te zetten om dit te doen**. Ik verzeker u, dat ik mij verrijkt voel door al hetgeen wat ik over het christendom heb geleerd, gedurende de afgelopen maanden. Ik word een betere moslima door mijn ontmoetingen met andere religies. Door het leren over andere religies, en door het onderwijzen van jonge mensen over andere religies, maken u en ik het verschil, en vechten wij tegen hén, die de religie misbruiken als instrument voor het kwaad.

Laten wij ons er op de tweede plaats **aan toewijden om moedig bij elkaar, en naast elkaar, te gaan staan, waarbij wij er niet bang voor mogen zijn, hoe anderen over ons denken.** Sommige moslims bekritiseren mij, omdat ik bruggen met christenen bouw, en omdat ik christelijke vrienden heb, maar ik denk, dat zij het bij het verkeerde eind hebben. Indien wij met elkaar samenwerken, kunnen wij hiermee het verschil maken in een moeilijke wereld.

Laten wij voor elkaar en voor onze moeilijke wereld bidden. Laat ons allen samen bidden, ieder op de eigen wijze, voor vrede in de harten van alle mensen, voor vrede in onze communiteiten, voor vrede in de wereld. Wanneer wij werken en bidden voor vrede, dan zullen wij met Gods Hulp samen het verschil maken.

Dank u voor uw aandacht.

Salaam alaikum. Vrede aan u. Moge de vrede met u zijn. Salam sejahtera!

ERVARINGEN OP HET GEBIED VAN DE INTERRELIGIEUZE DIALOOG

Elena Dini

Elena Dini werkt op het gebied van communicatie voor religieuze organisaties, en zij is betrokken bij de interreligieuze dialoog, zowel op academisch niveau als op praktijkniveau aan de basis.
Zij vervolgt haar studie theologie van de religies aan de faculteit missiologie van de Pauselijke Gregoriaanse Universiteit te Rome. Wat betreft haar certificatie in de interreligieuze dialoog, is zij een "Peacemaking Fellowship Alumna" aan het Hartford Seminarie in de Verenigde Staten (2013-2014) en een "Russell Berrie Alumna" aan de Pauselijke Universiteit St.Thomas van Aquino in Italië (2014-2015). Elena heeft cursussen gegeven over de islam en de interreligieuze dialoog aan verschillende academische instituties en centra.
Zij is verantwoordelijk voor de interreligieuze ontmoetingen in de H.Hart Basiliek te Rome in het kader van een groter project, dat zich richt op jonge vluchtelingen en Italianen, die zij vertegenwoordigt in het kort geleden opgerichte "Network 4 Dialogue", dat Europese organisaties verenigt die zich inzetten voor de sociale insluiting van migranten en vluchtelingen. Zij was de organisator van een vormingscursus in Rome voor godsdienstleraren, waarin instructies werden gegeven over de leermethode van "godsdienst en religieuze diversiteit" (2017), en zij werkt momenteel aan een boekje over 'ontmoetingservaringen tussen Joden, Christenen en Moslims in het Heilig Land'. Zij is tevens lid van de stuurgroep van het Internationaal Abraham Forum.

Origineel in het Engels

Het is een enorm privilege om deze ochtend bij u te mogen zijn, om met u enkele gedachtes te mogen delen over de interreligieuze dialoog. En dat niet alleen vanwege de eer die u mij geeft, maar ook omdat dit een wijze is om u datgene terug te geven, wat ik gedurende de afgelopen twintig jaar van religieuze vrouwen heb ontvangen, die mij voorbereidden op het avontuur van de ontmoeting met mensen van een ander geloof.

Ik kom uit een familie van gemengde oorsprong op religieus en cultureel gebied, waar de religie geen hoofdthema van de gevoerde discussies was, omdat gelovende mensen door hen over het algemeen werden beschouwd als 'ietwat vreemde mensen'. Maar ik voel, dat mijn familieachtergrond na mijn puberteit weinig invloed meer op mij heeft.

Toen ik 16 was, ontmoette ik een groep jongeren die in een communiteit woonden met enkele jonge gewijde vrouwen, en deze aanwezigheid in mijn leven

veranderde in toenemende mate mijn gevoel en gedachtegang over gelovige mensen, en dit zette mij op de weg van het persoonlijke geloof. Een aantal jaren hield ik mij zo met mijn persoonlijke ontdekking van Jezus bezig, dat ik al mijn tijd wijdde aan de verdieping van mijn geloof.

Ik had tijd nodig voor de vorming van mijn nieuwe wereldbeeld, en mijn verlangen dat mijn geloof een begrijpelijk en integraal onderdeel ging vormen van mijzelf, was zo groot, dat ik theologie wilde gaan studeren. Maar het vinden van een baan daarna in dit studiegebied, leek mij voor een jonge lekenvrouw een dusdanige uitdaging, dat ik ervoor koos om talen te gaan studeren, en door de persoonlijke levensloop van mijn moeder, viel mijn keuze op het Arabisch. Deze keuze opende in toenemende mate mijn geest voor een andere wereld, de wereld van de Islam.

Het was dan ook een verrassing, toen ik ontdekte, dat er mensen in de wereld waren, die mijn Goddelijke Jezus niet erkenden, maar toch ….. leken zij een relatie met God te hebben. Dat was méér dan een verrassing, een uitdaging! Hoe moest ik dat verzoenen met mijn zojuist gevormde katholieke wereldvisie?

Ik begon steeds meer Moslims te bezoeken, en had betekenisvolle gesprekken met hen. En ik keerde langzamerhand terug naar mijn idee om theologie te gaan studeren, en mijn centrale studiegebied werd bovendien de theologie van de religies en de interreligieuze dialoog. Ik bevond mijzelf toen in de Verenigde Staten, en deelde mijn flat met een Moslima, die aan de Al-Azhar Universiteit in Egypte had gewerkt.

We brachten daar vele ochtenden, middagen en nachten samen door, en leerden elkaar kennen. In het begin waren we allebei gesloten, en deden ons best om elkaar niet te beledigen. Maar langzamerhand stelden we meer vragen aan elkaar, en deelden we met elkaar onze levensverhalen en ons geloof. Toen we nog een stapje verder waren, deelden we met elkaar ook de geheimen, die we niet met onze medestudenten konden delen.

Wij waren getuigen van de belangrijkste gebeurtenissen in elkaars levens, en ik herinner me nog een nacht, waarin wij een belangrijke keuze moesten maken, waarbij wij een moment namen om te bidden. Ik nam normaliter deel aan het vrijdagsgebed van de moslimgemeenschap, die woonde op de campus, en ik zag mijn medebewoners elke dag daar bidden, maar die nacht, na het delen van onze zorgen, angsten en tranen, was het anders. Eenieder van ons bad op haar eigen manier, maar wij sloten daarbij de andere persoon in ons hart, in onze gedachten en in onze meditatie, terwijl we ons gebed richtten tot God.

We voelden zóveel gemeenschappelijk, en het belangrijkste daarvan was de liefde die we voelden voor elkaar, waarbij we ertoe werden aangezet om de ander bij ons contact met God uit te nodigen. Maar die nacht, gedurende dat intense gebed, besefte ik ook, dat sommige van onze ideeën, van onze theologische concepten, en de wijze waarop wij ieder naar God keken, van elkaar verschilden. En die verschillen moesten worden erkend, wanneer wij een echte relatie met elkaar wensten.

Ik ontmoette deze lieve vriendin een paar maanden later: momenteel woont zij in het Verenigd Koninkrijk, en ik ben teruggekeerd naar Italië; maar we hadden de kans om wat tijd met elkaar door te brengen gedurende de conferentie. Het was ontroerend om te zien hoezeer onze levens werden gevormd en geïnformeerd door onze interreligieuze ervaring: onze beroepslevens, de mensen met wie wij bevriend waren, maar ook onze levenswijzen als gehuwde paren. Deze houding ten aanzien van de dialoog, deze bereidheid om de ander te verwelkomen, en van hem of haar te willen leren, draagt de macht in zich om het persoonlijk leven te transformeren. Onze vriendschap leert mij nog steeds de schoonheid van het mogen inzien hoeveel wij met mensen van andere religies delen, en ook het belang om de verschillen te vieren: hiermee leer ik, hiermee word ik uitgedaagd om uit mijn eigen comfortabele zone te treden om de ander te ontmoeten en te verwelkomen, en om te worden verwelkomd.

Maar mijn interreligieuze reis kent ook een ander aspect. Wanneer iemands wereldvisie in deze mate wordt uitgedaagd, kun je niet zomaar naar je eigen geloofscommuniteit terugkeren, om de nieuwe ervaringen die zo belangrijk voor je werden, met hen te delen vanwege je studie of vanwege de ontmoetingen die je mocht ervaren. Want je bent dan niet meer in staat tot God te bidden, zonder die grotere wereld, die uitstijgt boven je eigen katholieke gemeenschap, in je hart en geest te dragen.

En weet u wat er gebeurde ….. een aantal jaren was ik het interreligieuze en wellicht wat vreemde meisje in mijn communiteit, maar jaar na jaar groeide daarna deze interreligieuze gevoeligheid binnen onze communiteit. En ik zeg niet, dat dit alleen door mij kwam, maar op de een of andere wijze was ik een onderdeel van dit proces.

En ik vond hiervoor een ontvankelijke wereld, niet alleen in mijn eigen kleine communiteit, maar ook in vele andere katholieke groepen, bewegingen en congregaties. Ik dank Paus Franciscus, omdat hij ons altijd herinnert aan het belang van dialoog, en ik ben mij sterk bewust van dat onderdeel van mijn missie, om te getuigen van mijn ervaringen. Ik dank dat aan mijn Joodse en Islamitische vrienden, en ik dank dat ook aan God, vanwege de prachtige kansen die Hij mij gaf, om deze van Hem te mogen ontvangen, en deze vervolgens met hen allen te mogen delen. Wij zijn eraan gewend om de parabel van de talenten te lezen, terwijl wij daarbij overdenken hoeveel wij van God hebben ontvangen ….. Als ik die parabel lees, dan denk ik aan deze mensen die ik mocht ontmoeten, en die mijn geloof en mijn leven hebben gevormd.

Mijn communiteit runt – samen met de Salesiaanse communiteit, die de parochie beheert waar wij te gast zijn – een project dat is gericht op jonge Italianen en vluchtelingen hier in Rome, en ik ben daarin verantwoordelijk voor de interreligieuze ontmoetingen. De meeste jonge vluchtelingen zijn Moslims, terwijl wij natuurlijk een katholieke organisatie zijn. Helaas hoor ik vaak verhalen over de lange weg die de Mohameds, de Osmans en de Alhajies moesten afleggen om Italië te bereiken, en over de mensen die zij daarbij verloren, en over al die keren, dat zij dachten te

moeten sterven. En elke keer als ik dan van hen hoor dat "we voortdurend baden tot God, omdat we wisten dat Hij voor ons zou zorgen, gedurende onze levens, maar ook na onze dood, Hij de Genadige, Hij de Barmhartige", dan realiseer ik mij hoezeer mijn eigen geloof nog moet worden gezuiverd, met name wanneer de vraag bij mij opkomt "waar is God?", gedurende de momenten dat de dingen niet gaan, zoals ik het wil.

Ik voel mij zo beloond, wanneer ik deze vrienden hoor zeggen, dat zij elke keer dat zij naar ons toe komen zich bij ons thuis voelen, en als Moslims verwelkomd weten. Sommigen van hen nemen deel aan onze Kerst- en Paasvieringen, en dat doen zij nu juist, omdat zij weten dat dit belangrijk voor ons is. De maand van de Ramadan begon net een paar dagen geleden, en wij organiseren een Iftar (het moment van onderbreking van de vasten bij zonsondergang), die wij samen met hen vieren. Dit zijn maar kleine dingen, vergeleken met de globale situatie, maar ik geloof en kan getuigen, dat juist deze kleine gebaren van aanwezigheid en vriendelijkheid iemands individuele leven veranderen.

Een paar weken geleden, vierden wij het huwelijk van twee van onze vrienden: een jonge Islamitische vluchteling uit Afghanistan en een Italiaanse katholieke dame. Zij kwamen met elkaar in contact via ons project. Gedurende de preek, herinnerde de priester aan de bruid: "God wil je liefhebben via je man", en aan de bruidegom: "God wil je liefhebben via je vrouw". Dit is zeker waar voor hen, maar dit geldt ook voor eenieder van ons, en voor eenieder in onze communiteiten.

Laat mij deze beschouwing afsluiten met een droom die ik steeds opnieuw weer heb, wanneer ik naar onze locale communiteiten kijk: ik hoop, dat wij in toenemende mate in staat zullen zijn om op positieve wijze te worden uitgedaagd door onze niet-christelijke broeders en zusters. Ik hoop, dat wij Gods Handelen in hun levens willen ontdekken, omdat de Geest blaast buiten de zichtbare grenzen van onze Kerk. En ik hoop, dat we dit niet alleen doen, omdat we denken hiermee een betere maatschappij op te bouwen (wat we op die wijze zeker gaan doen), maar omdat we geloven dat God ook tot ons spreekt, en ons liefheeft, via de mensen die we tegenkomen, via onze buren die God aanbidden op verschillende manieren. Indien we dat geloven, dan sluiten we niet onze deuren voor God die klopt op onze harten en op onze levens.

Ik dank u voor al het werk wat u doet, ik dank u voor uw getuigenis in de wereld, en ik wens u al het beste voor deze belangrijke Bijeenkomst. Blijft u voor ons bidden.

BESCHOUWINGEN OVER DE INTERRELIGIEUZE DIALOOG

Samantha Lin

Samantha Lin is de verantwoordelijke directeur van 'Kid-Lift', een Amerikaanse liefdadigheidsinstelling, die arme kinderen ondersteunt. Zij was meer dan 15 jaar betrokken bij de interreligieuze dialoog, zowel in de praktijk als in een academische omgeving. Als studente aan de Universiteit van Georgetown, studeerde Samantha dialoog tussen moslims en christenen, en woonde zij in een communiteit van moslims. Zij werkte drie jaar lang bij 'Zaden van Vrede', een vredeskamp voor tieners uit het Midden-Oosten, Zuid-Azië en de Verenigde Staten, en diende als medewerkster bij de herplaatsing van vluchtelingen namens een katholieke liefdadigheidsinstelling, die zich bezighield met de uitvoering van het herplaatsingsprogramma van vluchtelingen in Chicago. Na een jaar 'Russell Berrie Fellowship' in de interreligieuze dialoog, studeerde Samantha joods-christelijke dialoog aan de Pauselijke Gregoriaanse Universiteit, en organiseerde zij een 'Dialogencafé', dat wil zeggen een serie ontmoetingen tussen specialisten en jonge mensen over verschillende onderwerpen op het gebied van interreligieuze dialoog, in het Lay Centre van de Foyer Unitas.

Origineel in het Engels

Ik dank u voor het privilege om deel te mogen nemen aan dit panel over de interreligieuze dialoog. Het is een eer en een vreugde om vandaag hier te mogen zijn. Ik denk, dat ik nooit samen ben geweest met zoveel religieuze vrouwen. Ik dank jullie voor jullie getuigenis!

Ik wil jullie drie verhalen vertellen, die grote invloed hebben gehad op mijn eigen geloof, en op mijn visie op anderen die behoren tot andere geloofstradities.

Mijn eerste ervaring

Ik studeerde af aan de Georgetown Universiteit, een universiteit van de Jezuïeten in de Verenigde Staten. Vóór mijn afstuderen woonde ik in een moslimcommuniteit, en deelde een appartement met twee moslimvrouwen. Het delen van ons leven met elkaar, betekende dat ik het levensritme van mijn moslimvriendinnen ervoer, en als katholiek mijn leven met hen deelde. Mijn kamergenote Noor droeg de *hijab*, de hoofddoek, terwijl Khadijah, mijn andere kamergenote, die niet droeg.

Het delen van het dagelijks leven met Islamitische kamergenoten was een machtige getuigenis van de kracht van het gebed *tussen* religies. Omdat ons appartement in het centrum van de campus lag, nodigden zij andere moslimstudenten uit om te komen, en gezamenlijk te bidden in onze grote woonkamer, die als het ware tussen de klassen in lag. Wanneer ik thuis was, nodigden zij mij vaak uit om met hen mee te bidden.

In het begin, voelde ik me verlegen, omdat ik niet gewend was aan het moslimgebed, en ik wilde niemand beledigen door iets verkeerds te doen! Maar Noor bleef naast me staan, en gaf mij verklaringen over het staan, knielen en buigen voor God. Terwijl ik mijn christelijk gebed bad, terwijl ik mij in dezelfde ruimte verenigd voelde met mijn moslimvrienden, werd ik geraakt door dit krachtige voorbeeld van 10 jonge studenten, die even uit hun drukke studieprogramma stapten, om universeel voor God neer te knielen.

Vanwege mijn bereidheid om de moslimcommuniteit en de *imam* van de campus, hun religieuze leider, te ontmoeten, waren Noor en Khadijah bereid om met mij naar de Kerk te gaan. Toen zij met mij meegingen, Noor met haar hoofddoek, stond ik naast hen, en fluisterde hen de betekenissen in van *ons* rituele opstaan, staan en knielen. Wij werden allen geraakt door de gedeelde bewegingskracht van onze wederzijdse dienstbaarheid.

Op 15 april van dat jaar, plaatsten twee mannen, die zeiden dat zij Islamitische terroristen waren, bommen bij de finish van de marathon, die toen werd gehouden in Boston. Er volgden dagen van angst. Toen de anti-Islamitische stemmen luider werden in de dagen na de aanval, werd Noor, als vrouw die ervoor had gekozen om de *hijab* te dragen, bang, omdat zij zichtbaar een moslim was. Die avond plande Georgetown een katholieke gebedsdienst voor de vrede in de universiteitskapel. En ik bood me aan als vrijwilligster om de gebeden van de gelovigen op te lezen.

De kapel was donker en rustig, terwijl de studenten daar als verdoofd stonden, en baden voor het einde van het geweld. Ik klom op de preekstoel om de gebeden voor te lezen, en keek van daaruit naar de menigte. Tussen de kerkbanken, die waren bevolkt door de studenten, zag ik plotseling een roze *hijab*, en ik voegde mij toen bij Noor, terwijl wij samen onze gebeden uitspraken voor de vrede.

Mijn tweede ervaring

Nadat ik daar was afgestudeerd, diende ik als een Jezuïetenvrijwilligster in Chicago, en ik werkte bij de katholieke liefdadigheidsinstelling, die zich bezighield met de uitvoering van het herplaatsingsprogramma van vluchtelingen in Chicago. 95% van de klanten die wij bedienden, waren moslims. Eén zo'n familie, laat ik hen aanduiden met 'de familie Kon', was pas gearriveerd vanuit Sierra Leone, en bereidde zich voor op de verwelkoming van hun dochter, hun eerste baby die geboren zou worden in de Verenigde Staten. De kleine Sarah Kon werd twee dagen voor Aswoensdag geboren. Mijn collega en ik gingen op huisbezoek bij baby Sarah en haar familie, maar eerst gingen wij naar de H.Mis, en kwamen bij deze familie

binnen met dikke askruisjes op ons voorhoofd.

De familie van Sarah opende voor ons hun voordeur; zij namen ons op, en nodigden ons vriendelijk uit om binnen te komen, terwijl zij vroegen *wat* wij precies op ons voorhoofd droegen. Wij legden hen uit, dat dit voor ons een groot feest was, het begin van de vastenperiode, precies als hun Ramadan.

"Ach zo", antwoordde de familie, "dan begrijpen wij het". " Dan kunnen jullie dus niet het vlees van het lam eten, wat wij hebben geslacht voor het geboortefeest van Sarah?"

"Nee", antwoordden wij, "Dat mogen wij niet". En aldus keken wij naar de pasgeborene, terwijl zij de maaltijd bereidden, om deze te delen met hun uitgebreide familie. En zo vierden wij, moslims en katholieken, onze feesten op twee verschillende en heilige wijzen.

Mijn derde ervaring

Ik werkte in een zomerkamp voor kinderen uit het Midden-Oosten, Zuid-Azië en de Verenigde Staten. Het idee achter dit kamp was, dat wanneer kinderen uit aan elkaar vijandige volkeren, bijv. Israëlieten en Palestijnen, Indiërs en Pakistanen, worden samengebracht, zij in elkaar de menselijkheid kunnen ontdekken, en tevens de wederzijdse moed van jonge mensen om te werken aan de vrede.

Gedurende één zomer viel de Ramadan in augustus, gedurende ons kamp. Gedurende de Ramadan eten en drinken moslims niet, zolang de zon aan de hemel staat. Als adviseur, was ik angstig en maakte ik mij zorgen over de kampgasten die deelnamen aan de Ramadan. Ik maakte mij erover bezorgd dat zij uitgedroogd zouden kunnen raken, of uitgeput door het vasten, om toch deel te kunnen nemen.

Terwijl ik mij zorgen maakte over het kamp, beschreef één van de moslimmeisjes haar opwinding over de komende Ramadan. Ramadan, legde zij uit, was de maand waarin haar familie samen 's-nachts veel tijd doorbracht om samen het vasten te onderbreken, om zich voor het opgaan van de zon weer voor te bereiden op het vasten. In haar ogen was Ramadan, het vasten, geen hindernis, maar een mooie tijd van onderlinge nabijheid voor haar familie, en een tijd van rust en gebed met God. Zij concentreerde zich niet op het "opgeven" van voedsel, maar op de wijze waarop zij haar leven kon veranderen gedurende hun gemeenschappelijke heilige maand.

Door haar begon ik op een andere wijze over "vasten" te denken. Er lag zoveel schoonheid in haar vasten voor de Ramadan, dat ik mijn eigen benaderingswijze tot onze eigen vasten veranderde. Voor mij was vasten altijd een hindernis, iets wat ik vreselijk vond, omdat ik daarbij dacht aan het moeten opgeven van het eten van chocolade en aan het niet meer mogen kijken naar de TV. Maar deze geheel nieuwe opvatting van vasten *veranderde* mijn benadering tot het vasten. Ik denk nu minder aan wat ik 'op moet geven', en meer aan het *veranderen* van mijn leven, om dichter te kunnen gaan staan bij de dingen waar het leven werkelijk om gaat: bij mijn familie en bij God.

Deze drie verhalen benadrukken de drievoudige les die ik heb geleerd van de interreligieuze dialoog:

1. De herkenning van de kracht van het gebed, en
2. De gedeelde viering;
3. Dit kan leiden tot groter begrip van en tot waardering voor je *eigen* traditie.

Het voeren van een dialoog, betekent niet alleen het spreken over je geloof in een ruimte gedurende een bepaalde tijdsperiode. Een dialoog betekent, dat je je leven wilt delen, alle delen ervan, met mensen uit een verschillende geloofstraditie, en dat je ervoor openstaat om iets van hen te *leren*.

De dialoog beperkt zich niet tot één uur en tot één gespreksruimte, omdat de dialoog moet worden beleefd in ons hele bestaan. Ik heb gemerkt, dat het zich openstellen voor het leren over anderen en over hun tradities, heeft gediend als uitnodiging voor anderen om over mij en over mijn religie te leren.

En de twee fundamentele aspecten van een echte levenslange dialoog waren de bereidheid om elkaars gebedsleven te waarderen en om de vieringen met elkaar te delen. Alhoewel de wijzen van viering nog van elkaar verschillen, schuilt er schoonheid en genade in de praktijk van een gezamenlijke viering, eenieder op zijn eigen manier. Het zien van Noor's *hijab* in de donkere kapel op die avond in april, was voor mij een krachtige herinnering aan onze wederzijdse kameraadschap. Ik voelde mij geraakt, toen Sarah's familie ons uitnodigde om hun vieringen bij te wonen. En ik stond mijzelf toe om mijn eigen visie op de vasten te veranderen, dankzij de eerlijkheid van een moslimmeisje.

Ik ben dankbaar voor al de mensen die ik mocht ontmoeten, en voor hun dienstbaarheid als reisgenoten op mijn eigen weg. De invloedrijkste mensen op die geloofsweg, waren priesters en zusters, maar ik reken Noor, baby Sarah en haar familie hier ook bij.

Ik dank u voor uw aandacht vandaag, en wens u allen veel genade bij de voortzetting van uw Bijeenkomst, en gaat u allen door met het zaaien van profetische hoop.

ZAAISTERS VAN HOOP IN DE CONTEXT VAN DE MIGRATIE

Zr. Elisabetta Flick, SA

Zr. Elisabetta Flick is een religieuze van de Zusters Auxiliatricen van het Vagevuur (Zusters van Hallo). Van 2002 tot 2013 was zij de algemene overste van haar congregatie. Vanaf 2014 werkt zij bij de UISG als vice-uitvoerende secretaresse, en is in die functie verantwoordelijk voor het migrantenproject 'Sicilië'.

Origineel in het Frans

Sedert twee dagen zijn wij hier bijeen voor onze Plenaire Vergadering, en proberen wij de horizonnen te openen naar een religieus leven voor vandaag en morgen dat nog gevuld mag zijn met hoop, in een wereld die de reikwijdte van onze hoop doet afnemen.

Wanneer ik mij beperk tot de context van de migratie in de wereld, dan weerklinken in mij de woorden die me in deze Paasperiode hebben begeleid met betrekking tot de hoop die ook uit deze context kan voortkomen, een hoop die tegen elke hoop ingaat. Ik gebruik hiervoor de woorden van Angelo Casati in zijn boek "*de dagen van de zachtmoedigheid*": "*Het leven lijkt te zijn bedoeld om onze verwachtingen in te korten: elke dag vermindert ze haar verwachtingen, en verzamelt ze nieuwe kracht, al naar gelang het verloop der gebeurtenissen. Het gebeurt eenieder van ons, dat onze horizon van hoop geleidelijk aan wordt verkleind*.

Vandaag bestaat er een immense behoefte aan hoop. We zijn breekbaar geworden, breekbaar en kwetsbaar. De redeneringen die geen hoop brengen, krijgen de overhand. Enkelen zeggen, dat alles verloren is, en dat alles ten einde loopt. Dat veroorzaakt een verlamming, een verlamming van de fantasie, van de verbeelding en van de creativiteit.

Gaan jullie, die geloven in de verrijzenis, toch dichter staan bij de mannen en vrouwen van deze tijd - op alle niveaus - om geduldig en onvermoeibaar de hoop te herstellen die in deze tijd zo breekbaar, zwak en onverdedigbaar is geworden, een hoop die het risico loopt om te worden overstegen door de angst".[1]

Om de draad van de hoop op geduldige en onvermoeibare wijze te herstellen in de stof van de hedendaagse context van de migratie, en om vrouwen te zijn die hoop zaaien, worden wij er, zoals Maria Magdalena, de eerste leerlingen, Abraham

en de profeten, toe uitgenodigd om in onszelf een geloof te ontwikkelen, dat ons in staat stelt om te hopen tegen elke hoop in.

Ik noem u enkele vormen van aanwezigheid en enkele gebaren, die dag na dag kleine zaadjes van hoop tot leven brengen in het immense en met leed gevulde aandachtsgebied van de migratie. Dit zijn gebaren die van binnenuit moeten worden gemaakt, en houdingen waartoe de Zaligheden ons uitnodigen.

- De verwelkoming: ik heb vele religieuze communiteiten ontmoet en aan het werk gezien, die in antwoord op de oproep van Paus Franciscus de deuren van hun huizen hebben opengesteld voor de verwelkoming van hele gezinnen, vrouwen en kinderen, waardoor deze mensen in staat werden gesteld om te blijven hopen dat een ander leven zich voor hen zal openen.

Deze verwelkoming is van vitaal belang voor hen die alles achter hebben moeten laten, met de enige hoop een plaats te mogen vinden, die hen verwelkomt, en hen in staat zal stellen te leven. Alhoewel zij vaak in deze hoop worden teleurgesteld, bestaan er ook nog mannen en vrouwen in de hele wereld, die in staat zijn om hun eigen hart en hun armen te openen om tenminste enkelen van hen te verwelkomen, die ertoe werden gedwongen om hun huizen te verlaten door oorlog, honger of vervolgingen.

Zalig de armen van geest, want aan hen behoort het Rijk der hemelen.

- De zachtmoedigheid: ik ken vele zusters die, alhoewel zij de migranten niet konden verstaan of zichzelf niet verstaanbaar konden maken, toch met hen konden communiceren via hun glimlach, ogen of zachtmoedige gebaren, zowel in de vluchtelingenkampen in Kenia, Kongo, Libanon, Turkije, Frankrijk, Spanje, Griekenland en Sicilië, als in de opvangcentra, langs de weg, langs de stranden bij de havens, en langs de transitiezones bij de grenzen..... waardoor aldus de hoop en het vertrouwen wordt versterkt van zovele migranten die zijn gevlucht. In een context, waarin het geweld overheerst (het geweld dat deze personen heeft doen vluchten, het geweld dat hen op het hele traject van hun exodus wordt aangedaan door hen die beweren, dat zij hen ondersteunen bij het bereiken van hun eindbestemming die zij hopen te bereiken, het geweld van de valse profeten.....), kan het kleinste gebaar van zachtmoedigheid een zaadje van hoop worden, dat leven brengt en wakker maakt, waardoor de verborgen schat van de begraven zachtmoedigheid herrijst, die is verborgen in hun hart, samen met de verbittering, de teleurstellingen en de frustraties.

Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen het land bezitten.

- De compassie, ofwel de capaciteit om bij hen te willen zijn die lijden: het bij hen zijn, in stilte, hen nabij te zijn, met hen te wandelen ... hand in hand ... het begeleiden van de noodlijdenden, die alles hebben verloren op hun vlucht, is als het doen ontkiemen van hoop. Ik ken heel wat vrouwelijke religieuzen, en een behoorlijk aantal intercongregationele communiteiten die, op verschillende continenten, dáár aanwezig zijn, waar de migranten arriveren, en hun aanwezigheid is een kostbare getuigenis van barmhartigheid.

De evangelies geven er ons getuigenis van, hoe moeilijk het is om hen die lijden nabij te zijn. Aan de voet van het kruis zijn slechts drie vrouwen met de leerling waarvan Jezus het meeste hield (Joh. 19, 25). En op afstand staan de vrouwen die Jezus hadden gevolgd (Mt. 27, 55-56; Mc. 15, 40-41), en "*al Zijn bekenden*" (Lc. 23, 49). De barmhartigheid vraagt niet alleen van ons om ons te laten aanraken door het lijden van anderen, maar ook om te aanvaarden om niets anders te doen dan daar te zijn, machteloos, en daar te blijven, ook wanneer het erop lijkt, dat geen enkele verbetering kan worden aangebracht, of troost, van welke aard dan ook.

Zalig de treurenden, want zij zullen getroost worden.

- De honger en de dorst naar gerechtigheid: hoe is het mogelijk om de zaden van de hoop die groepen vrouwelijke religieuzen hebben gezaaid, niet te zien, groepen die niet hebben geweifeld om een positie in te nemen, zoals recentelijk is gebeurd in Italië, en zoals eerder al is gebeurd, zowel in Amerika, in Azië als in Europa. De zusters durven hun stem te verheffen bij hun regeringen, die in naam van de veiligheid de havens sluiten, muren bouwen, en honderden personen van het ene naar het andere centrum overbrengen, zonder rekening te houden met de waardigheid van de betrokken personen en met het al ingezette integratietraject.

In een context waarin alleen de winst van belang lijkt, die via de ander kan worden gerealiseerd, hoe arm die ander ook moge zijn, en waarin deze in de steek wordt gelaten, wanneer hij of zij ons niets meer oplevert, bestaan er toch over de hele wereld mannen en vrouwen die over genoeg geloof, moed en hoop beschikken om de stem te laten horen van hen waaraan elk recht van weerwoord en aanklacht van de ontelbare ongerechtigheden, waarvan zij het slachtoffer zijn, is ontnomen, zonder zich te laten verlammen door angst over de mogelijke consequenties van hun inzet.

Zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Zalig die vervolgd worden om de gerechtigheid, want hun behoort het Rijk der hemelen.

- De barmhartigheid: het is weer met die hoop tegen elke hoop, vanwege de motivatie om daar te willen zijn, onder hen aanwezig, dat kleine groepen religieuzen, te Ceuta in Marokko, te Calais in Frankrijk, te Ventimiglia in Italië, aan de grens van Mexico, en op vele andere plaatsen, aanwezig zijn om hen te verwelkomen, die er niet in slagen over de muren te klimmen, op de vrachtwagens te springen, en die worden aangehouden, worden verwond en vernederd. De zusters zijn daar aanwezig, en staan klaar om hen op te vangen, hun fysieke en mentale wonden te verzorgen, en hen moed en hoop in te spreken, om weer met hun avontuur te kunnen beginnen.

Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

- De opbouw van de vrede: in een context van wantrouwen, wat als een gerechtvaardigd wantrouwen kan worden beschouwd, gezien al het verraad waaraan zij die zijn veroordeeld tot de migratie zijn onderworpen, door de onverschilligheid, het egoïsme en het rijk alleen van elke mens, voor zichzelf .....

Onze zusters werken onvermoeibaar aan de opbouw of de herbouw van menselijke relaties van vertrouwen en solidariteit, zonder dat zij zich uit het veld laten slaan door de breekbaarheid en door de vele mislukkingen van deze initiatieven: dit is één van de nederigste wijzen om bouwers te zijn van vrede en de grond te mogen bewerken voor het ontkiemen van de zaden van hoop.

Zalig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

- De zuiverheid van het hart: het zich willen inzetten zonder er iets voor terug te verlangen, is één van de belangeloze liefdesuitingen van God, die hierin door duizenden vrouwelijke religieuzen in de wereld wordt gevolgd.

Aan hen die écht liefhebben, en lief blijven hebben, ook wanneer zij er niet op mogen hopen om daarvoor iets terug te ontvangen, schept de zuiverheid van hart de mogelijkheid om de aanwezigheid van God in het hart van de meest duistere plekken op Aarde te mogen voelen, om hierin de zaden van hoop te kunnen ontdekken.

Zalig de zuiveren van hart, want zij zullen God zien.

In haar meditatie voor de Kruisweg, die op Goede Vrijdag in het Colosseum werd gehouden, schreef zuster Eugenia Bonetti, Missiezuster van de Goddelijke Troost: "*Wij lopen deze 'pijnlijke weg' met alle armen, alle uitgeslotenen van de maatschappij, en de nieuwe gekruizigden van de hedendaagse geschiedenis, die de slachtoffers zijn van onze afsluitingen, van onze machten en wetten, van de blindheid, van het egoïsme, en met name van de onverschilligheid die onze harten heeft verhard*".[2]

De zojuist vermelde ervaringen, die de kracht van de Zaligheden in de daaraan ten grondslag liggende bescheidenheid tot uitdrukking brengen, getuigen ervan, dat overal in de wereld mannen en vrouwen, religieuzen en leken, dag na dag deze 'pijnlijke weg' bewandelen om zaden van hoop te mogen verspreiden. Zij zijn de nieuwe Samaritanen van vandaag, die niet hun hoofd afwenden en de andere kant uitkijken, wanneer zij gewonde of alleen gelaten personen ontmoeten op deze weg; zij zijn hen nabij, en verzorgen hen zonder berekening, en zonder er zich zorgen over te maken hoe andere mensen over hen zouden kunnen denken.

1 Angelo Casati, *I giorni della tenerezza,* Edizione Romena, 2013, p. 60-61.

2 Meditaties van Zuster Eugenia Bonetti, Missiezuster van de Goddellijke Troost, Presidente van de Associatie *"Slaves no more"*, Goede Vrijdag 2019.

ZAAISTERS VAN HOOP TE BERBERATI IN DE CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK

Zr. Elvira Tutolo, SDC

Zr. Elvira Tutolo is een Missiezuster van de Zusters van Barmhartigheid van de H. Johanna Antida Thouret, en zij is afkomstig uit Termoli (CB) in Italië. Na haar taken in Italië, waar zij in dienst stond van verslaafde jongeren, is zij sedert 25 jaar Missiezuster in Afrika, in eerste instantie in Tsjaad, en vervolgens te Berberati in de Centraal-Afrikaanse Republiek. Op 5 maart 2019 werd haar door President Sergio Mattarella de ridderorde verleend voor bijzondere verdiensten van de Italiaanse Republiek.

Origineel in het Italiaans

"*... Ik wilde niet doden, maar mijn baas dwong mij ertoe ... . Het was mijn taak om lijken aan stukken te snijden ... Ik ben dagenlang opgesloten geweest in een container zonder te kunnen eten of drinken; ik zag mijn vrienden sterven, de een na de ander ... Ik werd vastgebonden, en zij doden mijn ouders voor mijn eigen ogen ... De blanke militairen boden mij chocolade aan, en deden met mij vervolgens dingen die ik hier niet kan vertellen ... Ik moest gaan stelen, en het eten bereiden voor de strijders die tegen de avond terugkwamen ... ; één van hen misbruikte mij ... ;nu heb ik van hem een kind! Wij zijn allemaal ingeënt om sterk te zijn, en om geen angst te hebben ... Ze hebben mijn broer aangehouden, en hem gemarteld; we hebben hem teruggevonden met gebroken armen en een afgesneden penis ... Het lichaam van mijn zoon dreef op het water van de rivier met vastgebonden armen en benen; zijn gezicht was onherkenbaar ... !*"

Ik was getuige van al dit geweld, en ik heb er de voorkeur aan gegeven om de gebruikte uitdrukkingen van de jongens en meisjes, die nu de gewapende bendes hebben verlaten, ongewijzigd op te schrijven; wij proberen nu hun verloren waardigheid te herstellen, en de zin van hun leven terug te vinden, opdat zij kunnen gaan hopen op een beter leven.

Ik sta hier voor u, en breng u de roep van een volk en van een verwonde Kerk. Het gaat over een situatie, waarin mensen worden aangevallen door rovers; zij worden door hen achtergelaten op de weg die afdaalt van Jeruzalem naar Jericho ... van Bangui naar Bossangoa, van Bambari naar Alindao, van Berberati naar Gamboula. Ik kom uit de Centraal-Afrikaanse Republiek, die vanaf 2013 wacht op de "barmhartige Samaritaan". In november 2015 is Paus Franciscus, de pelgrim van de vrede, naar ons toe gekomen om de Heilige Deur van Bangui te openen aan het begin van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid. Met deze keuze heeft hij ons veel hoop gegeven. Helaas staat na vijf jaar, en acht handtekeningen onder vredesakkoorden, nu 80% van ons grondgebied onder de controle van gewapende groepen, dezelfde groepen die al bestonden in maart 2013.

Hun enige doel en belang is de straffeloze plundering van de rijkdommen van het land, met name de toeëigening van diamanten en goud, en nog veel meer! Hun religies hebben hier weinig mee te maken, en het is slechts toeval, dat de Seleka Islamieten zijn. Het échte probleem waar het om gaat, is het volgende: de rijkdom van de ondergrond veroorzaakt van de kant van de internationale grootmachten een ongeremde en competitieve GELDZUCHT, die geen enkel respect kent voor gerechtigheid.

Zestig jaar na de proclamatie van de onafhankelijkheid, zitten wij nog steeds zonder wegen, zonder electrische stroom, zonder water, zonder scholen, en zonder ziekenhuizen, die deze naam waardig zijn. Een volk met vele potentialiteiten wordt vernederd, beroofd en arm gehouden!

De militaire missies die de taak hadden om het volk te verdedigen, zijn mislukt, en speelden vaak een dubbel spel. Er waren vele, teveel, tegenstrijdigheden. Ik geef hiervan twee voorbeelden: de Verenigde Naties verlengden nogmaals het wapenembargo, waardoor het nationale leger, dat zich met veel moeite opnieuw tracht op te bouwen, niet beschikt over de noodzakelijke uitrusting. Tegelijkertijd worden de gewapende groepen voorzien van wapens! En tegelijkertijd heeft men geen vat op het embargo van diamanten, waardoor deze zich aan de controle onttrekken, en het land uit worden gevoerd!

De Katholieke Kerk heeft wat betreft haar structuren, haar priesters en haar religieuzen een zeer hoge prijs betaald voor haar verdediging van het volk, en betaalt deze nog steeds. Een jonge Kerk die leeft, en die een zaad is van hoop; een Kerk die wakker wordt en groeit in deze zee van moeilijkheden.

Wij, Zusters van Barmhartigheid van de H. Johanna Antida Thouret, zijn gearriveerd in augustus 1960 bij de uitroeping van de onafhankelijkheid: dat is nu 60 jaar geleden ... wij hebben Centraal-Afrikaans bloed! Samen met de andere congregaties die zich op dit grondgebied bevinden, en samen met de bevolking, werken wij onder de allerarmsten, de kinderen, de zieken en de jongeren. Wij proberen om, samen met hen, onze hoop te behouden, en ons niet hiervan te laten beroven, door het opzetten van educatieve projecten en ontwikkelingsprojecten.

De Centraal-Afrikaanse medezusters zetten zich in voor de begeleiding van meisjes die de gewapende groepen of de prostitutie hebben verlaten.

Mijn ervaring met kinderen en jongeren, die op straat leven, is al tastend in het donker begonnen ... zijzelf zeiden tegen mij: “thuis kon ik niet meer leven, en daarom gaf ik de voorkeur aan een leven op straat ... “ Hun ouders leven gescheiden, en de vaders werken als slaven in de diamantmijnen. De verpaupering, de polygamie, de beschuldigingen van hekserij, en de gewelddadigheden zijn eerder regel dan uitzondering ... . Deze kinderen hebben nooit een voet in een school gezet; zij werden steeds weer verraden in de liefde, en waren aangewezen op zichzelf. Op straat, uitgebuit door volwassenen, krijgen zij al snel een conflict met de wet, en worden zij in de gevangenis opgesloten met volwassenen.

Welk antwoord moeten wij aan deze jongens en aan deze meisjes geven? Hoe kunnen wij deze jeugd helpen bij hun opvoeding? Hoe kunnen wij hen helpen bij hun hoop op een betere toekomst? Wij hebben “NEE” gezegd tegen het instituut, ofwel

- zoals zij zeggen - "de opsluiting"; wij hebben "JA" gezegd tegen de familie.

Door hen voor dit thema gevoelig te maken, en door het geven van "vorming aan echtparen", zijn wij erin geslaagd om een broederschap op te zetten, dat vervolgens is erkend als nationale NGO: deze heet Kizito (een naam die door de kinderen zelf is gekozen), en staat voor verwelkoming, bescherming en herplaatsing in de maarschappij van minderjarigen. De echtparen hebben aldus thuis natuurlijke kinderen, die "van de buik" worden genoemd, en gastkinderen, die "van het hart" worden genoemd. Heel vaak bereiken hun aantallen die van hele voetbalteams, die ruimschoots zijn voorzien van reservespelers!

"Wij hebben geen man ... het zijn onze kinderen niet ... dit is geen taak voor zusters". Provocaties, die een toewijding en een liefde hebben veroorzaakt die tegen alle tegenslagen bestand is, en aldus is de nieuwe hoop ontstaan!

En vervolgens kwam er weer oorlog. We hebben daardoor vele kinderen, jongens en meisjes, en jongeren verloren! We zijn getuigen geweest van verschrikkelijke gewelddaden, van martelingen, van agressies en van seksueel geweld.

Ik vond Serge niet meer, ik zag hem al dagen niet meer ... Ik werd gebeld, en ze vertelden me, dat er een lijk in staat van ontbinding was aangetroffen op de landingsbaan van het vliegveld ... "Zuster, misschien is het één van uw jongens" ... Zo zei mij een stem door de telefoon. Ik heb toen Artsen zonder Grenzen gebeld, die in die tijd aanwezig waren in Berberati, maar zij mochten het gebied van het ziekenhuis aldaar niet verlaten; ik belde toen de medisch direkteur van het ziekenhuis ... Politie en gendarmerie bestonden daar toen niet meer ... Niemand wilde iets doen ... Toen ben ik er zelf met mijn kleine Suzuki naartoe gereden, en had deze voorzien van een witte vlag ... en ... het was Serge: een verwond lichaam met duidelijke tekenen van marteling, en zijn lichaam was doorboord met kogels. Ik bewaar die kogels nog, en ik kan u niet zeggen waarom ... Ik heb daar staan huilen ... Samen met andere jongens hebben wij een graf gegraven ... een gebed, en een groet. We hadden nog net de tijd om naar het centrum terug te rijden, terwijl een auto met rebellen al onze kant op kwam!

Nog maar enkele dagen geleden vertelde een van de jongeren van het vormingscentrum tegen mij, dat zijn moeder in verwachting was, toen zij stierf. Er waren gewapende groepen gekomen in hun dorp, niet ver van Berberati, en hadden alle vrouwen apart genomen. Met hakbijlen hadden ze hun buiken opengereten. "De blanke militairen boden ons chocolade aan, en vroegen ons toen om met ons dingen te doen, die ik niet kan vertellen ... Nooit kan ik dit meer vergeten ... Het is heel moeilijk, om dat te vergeven ... en daarom ben ik bij de Antibalaka gegaan, om mijn moeder te wreken ... ".

De jongeren hebben zich georganiseerd om een militie te vormen tegen de Seleka's: geweld roept geweld op!

Dankzij hun verblijf in dit centrum, hervinden de jonge mensen langzamerhand hun glimlach terug, en ook de wil om opnieuw te beginnen, en om te gaan dromen. En wij willen bij hen blijven, als barmhartige Samaritanen, samen met de God van de Hoop, en met de Verrijzenis van het Leven!

ZADEN VAN HOOP UIT DE SYNODE OVER DE JEUGD VAN 2018

Zr. Sally M. Hodgdon, CSJ

Zr. Sally M. Hodgdon CSJ is de algemene overste van de Zusters van St. Jozef van Chambéry, en vice-presidente van de Internationale Unie van Algemene Oversten in de jaren 2016-2019.

Origineel in het Engels

Goedemiddag! Ik genoot het privilege om één van de drie zusters van de UISG te mogen zijn, die als toehoorders werden uitgenodigd voor de Synode over de Jongeren in 2018. De andere twee waren jonge zusters, Zr. Mina Kwon, een Zuster van de St.Paulus van Chartres uit Korea, en Zr. Lucy Nderi, een Salesiaanse Zuster uit Kenia, die beiden onder de jongeren werken. Wij werkten nauw samen met twee andere toehoorders, Zr. Alessandra Smerilli, een Salesiaanse uit Italië, en Zr. Nathalie Becquart uit Frankrijk.

"Jonge mensen, het geloof en de roepingenoverdenking", was het thema van de Synode.

In januari 2017, toen Paus Franciscus **aankondigde** dat er een Synode zou zijn over de jongeren, richtte hij zich in zijn commentaar tot de jeugd, waarbij hij zei: "Ik wil, dat jullie in het centrum van onze aandacht worden geplaatst ….. Als resultaat van jullie inspanningen, kan er een betere wereld ontstaan, door jullie wens tot verandering, door jullie generositeit ….. Laat jullie stem horen, laat deze weerklinken in de gemeenschappen, en laat deze horen aan de herders van jullie ziel". Deze oproep werd werkelijkheid door het voorbereidingsproces en door de Synode in oktober. Het was dan ook een genoegen om daar de stemmen te horen van 35 jeugdige deelnemers, die dagelijks in de Synodezaal weerklonken. En dit was zeker een nieuwe ervaring voor die muren!

De Synode over de Jongeren, onze jeugd, was bedoeld als een ervaring van synodaliteit, waarvan de leden luisterden naar de waarheid van de geleefde werkelijkheid van jonge mensen in onze hedendaagse Kerk via de stemmen van de jeugd, en dus niet met sociologische studies als uitgangspunt. De jonge mensen deelden met ons hun levenservaringen, hun dromen en hun vragen; zij waren op zoek naar de beste wijze om Jezus te volgen, en stelden zich de vraag hoe zij God écht zouden kunnen ontmoeten.

De gebruikte **methodologie** omvatte ontmoetingen gedurende plenaire bijeenkomsten in de Synodezaal, waar aan iedereen, en dus aan de gedelegeerden en de toehoorders, vier minuten tijd werd gegeven om hun beschouwingen te delen over de thema's van de werkdocumenten. We namen deel aan kleine werkgroepen, die bestonden uit een mengeling van gedelegeerden en toehoorders. Juist binnen deze kleine groepen hadden de zusters en de jongeren, in hun hoedanigheid van deelnemers zonder stemrecht, een grote inbreng.

Het slotdocument van de Synode bestond uit twee gepubliceerde documenten, waarover door de Synode werd gestemd, en die werden goedgekeurd op 27 oktober 2018, alsmede de postsynodale Apostolische Exhortatie van Paus Franciscus, getiteld "Christus vivit", de levende Christus. Paus Franciscus zet veel van het Slotdocument in zijn Exhortatie. Indien u deze Exhortatie of het Slotdocument nog niet heeft gelezen, beveel ik u aan dit te doen. Ze zijn zeer interessant.

Mijn ervaring op de Jongerensynode was écht een genade, omdat ik de Geest tussen ons allen zag bewegen: tussen jongeren, zusters, priesters, bisschoppen en kardinalen, terwijl wij onze harten openstelden voor nieuwe perspectieven en hoop. Ik zou vier Zaden van Hoop met u willen delen, die ik zag opkomen gedurende deze Synode.

De eerste Zaad van Hoop is die van het aandachtig luisteren. Ik zag, dat zich een nieuw paradigma ontwikkelde in het proces dat de planners van deze Synode hanteerden, een proces dat de nadruk legde op het **luisteren** als voornaamste voorbereiding. Gedurende een periode van twee jaar voor de Synode, deelden jonge mensen hun gezinssituatie, politieke werkelijkheden en kerkervaringen door middel van ontmoetingen van jongeren in de leeftijdsklasse van 19 tot 29 jaar, op al hun niveaus in verschillende landen, door het gebruik van online-vragenlijsten en presynodale ontmoetingen. Door de online-technologie konden méér dan 200.000 jongeren worden gehoord. Veel van het materiaal in de werkdocumenten is het resultaat van deze globale deelname.

Inherent aan dit aandachtig luisteren, is de capaciteit om op een nieuwe wijze te luisteren. Ik heb deze geest van openstelling, door op een nieuwe wijze te luisteren, opgemerkt bij de meeste kardinalen en bisschoppen. Zij probeerden de werkelijkheden van de jeugd te ontcijferen, en deze te begrijpen. Velen van hen waren in staat om voldoende tijd te nemen om in dialoog met de jongeren te treden, en moedigde hen aan om hun ideeën met hen te delen. Zij stelden deze jongeren in de werkgroepen op hun gemak door hen te verwelkomen. Ze gingen zelfs met hen één dag op pelgrimstocht, en liepen samen 7 kilometer!

De tweede Zaad van Hoop bestaat uit een authentieke zoektocht van jonge mensen naar God. Hun zoektocht naar God, en naar een plaats in onze Kerk, stond in de werkdocumenten vermeld, maar ik zag deze ook, en dat is belangrijker, in de ogen van de jonge mensen, en in hun gedrag op de bijeenkomsten en in de werkgroepen, waar zij alles met ons wilden delen. Veel van onze jongeren komen uit tragische sociale, politieke en familiaire contexten. Zij hebben vaak

bittere ervaringen doorgemaakt, en willen weten wat God van hen verwacht; welke is de evangelische weg, die zij in hun toekomst moeten volgen? Zij bezitten een diep geloof, en wensen hun energie, passie, creativiteit en verschillende ideeën te gebruiken om onze Kerk op te bouwen, en om te werken aan een toekomst. Het zijn toegewijde, veerkrachtige mannen en vrouwen, die allen gevuld zijn met hoop. Eén van de meest aangrijpende momenten was tegen het einde van de Synode, toen de jongeren Paus Franciscus bedankten, en hem op het hart drukten, dat zij bij hem en bij de Kerk zouden blijven, in goede en in slechte tijden.

De derde Zaad van Hoop is dat de jongeren onze dromen willen weten. Paus Franciscus herinnerde ons aan de woorden van de profeet Joël: "Wij weten dat onze jonge mensen in staat zullen zijn tot profetie en visie, in een dusdanige mate, dat wij die reeds volwassen en ouder zijn, kunnen dromen, en vervolgens deze dromen en deze hoop over mogen brengen, die wij in ons hart meedragen" (zie: *Joël* 3, 1). Dit is een oproep aan ieder van ons om er de tijd voor te nemen om samen te zijn met onze jongere leden, om met hen de dromen en de hoop te delen op een wijze die voor hen aanstekelijk is, en die ruimte schept voor het ontwikkelen van hun eigen dromen. Wat kunnen wij van hen verwachten, indien wij zelf niet meer onze dromen met hen delen?

Vele van onze congregaties hebben jeugd- en jongerentaken. Wij worden ertoe geroepen om de zaden van hoop en de dromen van deze jonge mensen te voeden. Moeten wij deze nieuwe modellen van aanwezigheid ontwikkelen in samenhang met het heden? Sommige van de dromen, die de jongeren met ons deelden, toonden vele overeenkomsten met die van ons. Ook zij hopen op een Kerk die insluitend is voor iedereen, een Kerk die de gaven van vrouwen en mannen in zich opneemt op alle niveaus, ook bij het nemen van besluiten. Zij willen erbij helpen om onze planeet te herstellen. Zij vragen ons om naar hen te luisteren, en om met hen in dialoog te treden, en om erop te vertrouwen dat zij niet té jong zijn om verantwoordelijk te handelen, en om leiders te kunnen zijn binnen onze taken en binnen onze Kerk. Wat verwachten zij van ons? …… zij vragen ons om respect, acceptatie, transparantie, authenticiteit, en om wat van onze tijd, die wij met hen doorbrengen.

Vele van onze congregaties begonnen in het verleden met het opvoeden van jonge kinderen, en wij bouwden scholen en andere instituties. Waarschijnlijk zullen wij in de toekomst niet meer over deze grote instituties op het gebied van jeugdzorg kunnen beschikken. Hebben wij andere instituties ontwikkeld om de jongeren te dienen, of hebben wij hen, in zekere zin, in de steek gelaten? Zien wij nieuwe wegen om aanwezig te kunnen zijn onder jonge mensen, die op zoek zijn naar hun plaats in de Kerk?

Zusters van alle leeftijden kunnen een luisterende aanwezigheid zijn onder de jeugd, en voor hen die hun weg en hun dromen met ons willen delen. Jonge mensen zijn op zoek naar veilige plaatsen, waar zij bij elkaar kunnen komen en onder leeftijdgenoten kunnen zijn, om te kunnen praten en in gezelschap te kunnen zijn. Zij willen ons vragen stellen, ook wanneer wij daarop geen antwoord hebben. Zijn wij in staat om hen een of twee lege ruimtes te bieden in onze kloosters voor

dergelijke bijeenkomsten? Onze oudere zusters zijn grote luisteraars, en dragen vaak nog vele dromen bij zich. Zij kunnen een bron zijn voor de jeugd, op een nieuwe wijze.

De vierde Zaad van Hoop volgt onze capaciteit om dromen op te wekken. Dit zijn de zaden die worden gevoed in het Emmausverhaal, dat een model aanbiedt voor het begeleiden van de jeugd op hun geloofs- en roepingenweg. Als leiders spreken wij vaak over het koesteren van herinneringen, over het weer oproepen van die momenten, wanneer onze "harten in brand staan". Deze herinneringen helpen ons allen erbij, als leiders, om op onze weg te blijven van dienstbaarheid.

Kunnen wij, net als Jezus, lopend op de weg naar Emmaus, niet alleen maar onze eigen leden ontmoeten, maar ook andere, jonge, mensen die op weg zijn, en hen de vraag voorleggen: **"Wat zeggen jullie tegen elkaar, terwijl jullie op weg zijn?"** Kunnen wij ons volledig bij hen aansluiten, en ons in hun gesprekken mengen?

Onze zusters, die al werken onder de jeugd, kunnen ditzelfde Emmausmodel gebruiken om de capaciteit van de jongeren te voeden, om te kunnen dromen, om te kunnen plannen, om te kunnen overdenken, op hun weg voorwaarts met God. Vaak vragen wij de zusters om deze belangrijke jeugdtaak te vervullen na het voltooien van hun volledige weektaak elders. Is dat wel eerlijk ten opzichte van de zusters en ten opzichte van jonge mensen? Als leiders is het van belang om onze zusters te laten weten, dat wij hun werk onder de jeugd waarderen, en dat wij hen daar dankbaar voor zijn.

Gedurende de Synode brachten de jongeren voortdurend hun behoefte aan spirituele begeleiding tot uitdrukking. Een aanbeveling van de Synode is, dat er meer religieuzen en leken moeten worden gevormd tot spirituele begeleiders. We hebben hiervoor reeds zusters gevormd, en we beschikken ook over vormingscentra in enkele van onze congregaties. Willen wij de begeleiding van méér jongeren op ons nemen, en willen wij streven naar een toename van het aantal leken op onze spirituele begeleidingscursussen?

Wij worden er allen toe uitgenodigd om de zaden van hoop, die uit de Jongerensynode zijn voortgekomen, te voeden. Een wijze om dit te doen, is om binnen onze bisdommen en parochies de houding aan te nemen van het "kritische geheugen", in het geval dat enkele bisschoppen of pastoors er niet voor mochten kiezen om de weg voorwaarts in te slaan, volgens de geest en de aanbevelingen van de Synode. Het is mogelijk, dat wij hen hieraan zullen moeten herinneren.

SECRETARIAAT VAN DE UISG

Naam	Rol	Email Telefoon
Sr. Patricia Murray, ibvm	Algemene Secretaresse	*segretaria.esecutiva@uisg.org* 06 684002 36
Sr. Elisabetta Flick, sa	Vice Algemene Secretaresse Project Migranten Sicilië	*vice.segre.ese@uisg.org* *progetto.migranti@uisg.org* 06 684002 48
Sr. Florence de la Villeon, rscj	Internationaal Coördinator Project Migranten	*rete.migranti@uisg.org* 06 68400.231
Rosalia Armillotta	Assistent van de Algemene Secretaresse	*ufficio.segreteria@uisg.org* 06 684002 38
Aileen Montojo	Financieel Administrateur	*economato@uisg.org* 06 684002 12
Patrizia Balzerani	Assistent Financieel Administrateur	*assistente.economato@uisg.org* 06 684002 49
Patrizia Morgante	Eindverantwoordelijke communicatie	*comunicazione@uisg.org* 06 684002 34
Sr. Thérèse Raad, sdc	Communicatiebureau (Vrijwilliger)	*comunicazione@uisg.org* 0668.400.233
Antonietta Rauti	Coördinator UISG-Bulletin	*bollettino@uisg.org* 06 684002 30
Svetlana Antonova	TechnischAssistent Algemene Diensten	*assis.tec@uisg.org* 0668.400.250
Sr. Gabriella Bottani, smc	Coördinator Talitha Kum	*coordinator@talithakum.info* 06 684002 35
Nicoletta Lalla	Assistent Talitha Kum secretariaat	*secretariat@talithakum.info* 06 684002 32
Sr. M. Cynthia Reyes, sra	Coordinator UISG Vorming Program	*formators.programme@uisg.org* 0668.400.227
Claudia Giampietro	Assistent UISG Vorming Program	*formation@uisg.org* 0668.400.225
Sr. Cecilia Bayona, osa	Archivaris	*archivio@uisg.org* 06 684002 42
Angelo Spadavecchia	Grants Manager	*gm@uisg.org*
Canon Law Council		*canoniste@uisg.org*
Solidarity South Sudan		*solidarityssudan@gmail.com* 06 684002 23